

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

نماز و عبادت

امام رضا

عباس عزیزی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نماز و عبادت امام رضا علیه السلام

نویسنده:

عباس عزیزی

ناشر چاپی:

صلاه

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۴	نماز و عبادت امام رضا علیه السلام
۱۴	مشخصات کتاب
۱۴	مقدمه
۱۵	معرفی اجمالی امام رضا
۱۶	تولد همراه با ذکر
۱۶	ذکر در رحم مادر
۱۶	ذکر گفتن مادر امام رضا
۱۶	عبادت امام رضا
۱۶	یاد خدا در همه حال
۱۷	روزه امام
۱۷	گریه بر امام حسین
۱۷	بر غریبی حسین و درد او گریه کنید
۱۸	نماز بر بدن پدر
۱۸	اخلاق امام
۱۸	احترام به مردم
۱۸	به غم ما غمین باش، در شادی ما شاد
۱۹	عشق امام رضا به نماز
۱۹	نماز پرشکوه عید امام رضا
۲۰	طریق نماز امام رضا
۲۰	عشق ورزیدن به عبادت
۲۱	نماز در پشت حوض
۲۱	کرامات وضوی امام

- ۲۱ ..... نفرین امام رضا بعد از نماز
- ۲۱ ..... سجده طولانی
- ۲۲ ..... سجده‌های طولانی
- ۲۲ ..... پانصد ذکر سجده
- ۲۲ ..... حج عمره
- ۲۳ ..... کمک گرفتن در وضو
- ۲۳ ..... سجده‌ی امام رضا در توفان
- ۲۳ ..... نماز اول وقت
- ۲۳ ..... طریق نماز امام رضا
- ۲۳ ..... نماز امام رضا
- ۲۳ ..... طریق نماز امام رضا
- ۲۶ ..... مناجات در دل شب
- ۲۶ ..... بیدار کردن برای نماز شب
- ۲۶ ..... دعا بعد از هشت رکعت نماز شب
- ۲۷ ..... قنوت نماز وتر
- ۲۷ ..... استغفار در نماز وتر
- ۲۷ ..... نماز در زندان
- ۲۷ ..... هزار رکعت نماز در زندان
- ۲۷ ..... در حفظ این لباس بکوش
- ۲۸ ..... اقامه نماز در زندان
- ۲۸ ..... نماز در مکان‌های مختلف
- ۲۸ ..... نماز روی سقف حوض
- ۲۹ ..... نماز در قریه
- ۲۹ ..... دو حکم برای دو مسافر یکسان

- ۳۰ ..... نماز در حرم امام رضا
- ۳۰ ..... نماز زائر مصری
- ۳۰ ..... تلاوت قرآن
- ۳۰ ..... تلاوت قرآن در سر سفره
- ۳۰ ..... تلاوت قرآن امام
- ۳۱ ..... ختم قرآن همراه با تدبیر
- ۳۱ ..... مانع بیماری
- ۳۱ ..... شفای زگیل به کمک قرآن
- ۳۱ ..... همراه امام بودن به واسطه‌ی قرآن
- ۳۱ ..... رهایی از هراس روز رستاخیز
- ۳۱ ..... قیاس احادیث با قرآن
- ۳۲ ..... اوهام قلوب بزرگ‌تر از دیدگان چشم است
- ۳۲ ..... انس با ذکر
- ۳۲ ..... مناجات امام رضا بعد از نماز صبح
- ۳۲ ..... توسل به امام زمان
- ۳۳ ..... توسل به حضرت عباس
- ۳۳ ..... برای شفای تب
- ۳۳ ..... ذکر برای رفع غمها
- ۳۳ ..... ذکر برای رفع مرض
- ۳۳ ..... مصونیت از حوادث
- ۳۴ ..... خارج شدن از منزل
- ۳۴ ..... پاداش ثواب
- ۳۴ ..... ریزش گناهان
- ۳۴ ..... صد بار بعد از نماز صبح

- ۳۴ ..... ذکر با تربت امام حسین
- ۳۴ ..... پاداش در دنیا و آخرت
- ۳۴ ..... دژ محکم الهی
- ۳۵ ..... معنی «بسم»
- ۳۵ ..... اسم اعظم خداوند
- ۳۵ ..... ای مهربان و بخشنده‌ی گناهان
- ۳۵ ..... بهترین بنده و بدترین بنده‌ی خدا
- ۳۶ ..... برای رفع اندوه خاطر
- ۳۶ ..... نماز در کلام امام رضا
- ۳۶ ..... برکت نماز شب
- ۳۶ ..... رضوان خدا
- ۳۶ ..... علت نماز جماعت
- ۳۶ ..... نماز به صورت نماز جماعت
- ۳۶ ..... اقتداء به امام جماعت اهل ولایت
- ۳۶ ..... غافل از اوقات نماز
- ۳۷ ..... صف اول بهترین جای
- ۳۷ ..... تأخیر عمدی نماز
- ۳۷ ..... بر تو باد به نماز اول وقت
- ۳۷ ..... اوقات نماز
- ۳۷ ..... تاکید نماز در اول وقت
- ۳۸ ..... دو وقت نماز
- ۳۸ ..... بهترین شیوه‌ی زندگی
- ۳۸ ..... نخستین گام عبادت
- ۳۸ ..... نماز، بهترین عبادت

۳۸	خواستن نماز از فرزند
۳۸	امر به نماز
۳۹	نماز کامل
۳۹	اصل نماز چند رکعت است
۳۹	نماز واجب در شبانه‌روز
۳۹	افضل واجبات بعد از معرفت خدا
۳۹	تقرب به سوی خدا
۴۰	بخشیده شده از رحمت
۴۰	رابطه‌ی نماز و زکات
۴۰	فلسفه‌ی وضو
۴۰	آداب وضو
۴۰	نیت، شرط اساسی نماز
۴۱	شرایط نماز
۴۲	آداب نماز چیست
۴۳	حقیقت نماز
۴۳	سر نماز
۴۴	آفات سستی در نماز
۴۴	آداب حضور قلب
۴۴	میزان توجه قیس به نماز
۴۴	حمد و سوره در نماز
۴۴	وجوب سوره‌ی حمد
۴۵	سوره‌ی حمد در رکعت اول و دوم
۴۵	نحوه‌ی قرائت نماز ظهر و عصر
۴۵	علت تسبیح در رکوع و سجود

- ۴۵ ..... خواب رفتن در حال سجده
- ۴۵ ..... سیره‌ی پیشوایان
- ۴۶ ..... حالت دست‌ها در قنوت
- ۴۶ ..... شهادتین در نماز
- ۴۶ ..... تمیز کردن مسجد
- ۴۶ ..... خطبه‌ی نماز عید
- ۴۶ ..... اذان گفتن در همه حال
- ۴۶ ..... سرزنش مأمون
- ۴۷ ..... ثواب زیارت امام رضا
- ۴۷ ..... پاداش زیارت امام رضا
- ۴۷ ..... بهترین راه نجات گنهکاران
- ۴۷ ..... بهترین زمین بهشت
- ۴۷ ..... جزای بهشت
- ۴۷ ..... ثواب زیارت، بهشت
- ۴۸ ..... ثواب زیارت رسول خدا
- ۴۸ ..... ستاره‌ای که در خراسان غروب می‌کند
- ۴۸ ..... معادل هزار حج
- ۴۸ ..... ثواب هزار شهید
- ۴۹ ..... یکی از باغستان‌های بهشت
- ۴۹ ..... امام رضا فریادرس است
- ۴۹ ..... زهی مراتب خوابی که به ز بیداری است
- ۵۰ ..... دعا در نماز
- ۵۰ ..... دعا هنگام شنیدن اذان صبح و مغرب
- ۵۰ ..... دعا بعد از اقامه و قبل از تکبیر

۵۰	دعا در قنوت
۵۱	دعا پس از هر نماز
۵۱	دعا در تعقیب نمازهای واجب
۵۱	در تعقیب نماز صبح
۵۱	دعای در تعقیب نماز صبح
۵۱	دعا در سجده شکر
۵۲	دعا در سجده شکر
۵۲	رفع حاجت توسط امام رضا
۵۲	نماز انتخاب همسر
۵۲	نماز رفع گرفتاری
۵۳	نماز رفع غم و هم
۵۳	نماز حاجت منقول از امام رضا
۵۳	درمان با دعا
۵۳	دعا؛ سلاح پیامبران
۵۳	دعا برای رفع اندوه
۵۴	دعا برای رفع بلا
۵۴	دعا برای قضاء حوائج
۵۴	نماز در قضاء حوائج
۵۵	نماز برای حاجت‌های مهم
۵۵	دعا برای قضای حوائج با توسل به قرآن
۵۶	دعا برای قضای حوائج
۵۶	دعای برای ادای دین
۵۷	دعا برای رفع دشمن
۵۷	دعا برای هر دردی

- ۵۷ ..... دعا برای رفع درد
- ۵۷ ..... دعا برای تمامی بیماری‌ها
- ۵۷ ..... دعا برای درد تب
- ۵۸ ..... دعا برای شفای تب
- ۵۸ ..... دعا برای رفع سحر
- ۵۸ ..... دعا برای یافتن گمشده
- ۵۹ ..... دعای رؤیت هلال ماه رمضان
- ۵۹ ..... دعا هنگام افطار
- ۵۹ ..... دعا قبل از نماز عید
- ۵۹ ..... دعا در روز عید فطر
- ۵۹ ..... دعا هنگام خروج از منزل
- ۶۰ ..... دعا هنگام سوار شدن بر مرکب
- ۶۰ ..... دعا هنگام سوار شدن بر کشتی
- ۶۰ ..... دعا برای طلب روزی حلال
- ۶۰ ..... دعا برای طلب امنیت و ایمان
- ۶۰ ..... دعا برای طلب سلامتی
- ۶۱ ..... دعا هنگام خروج از مسجد الحرام
- ۶۱ ..... دعا هنگام چرخاندن تسبیح
- ۶۱ ..... فضیلت سوره‌ی توحید
- ۶۱ ..... کرامات امام رضا
- ۶۱ ..... دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند
- ۶۲ ..... توسل به امام رضا
- ۶۳ ..... مرض خطرناک و مهلک است
- ۶۴ ..... چشم فرزندم شفا یافت

- ۶۵ ..... ماه رمضانی با نان و پیاز
- ۶۵ ..... نرم گشتن بندهای آهن
- ۶۵ ..... کرامات سیزدهم
- ۶۶ ..... رفع درد پا
- ۶۶ ..... ثواب دو رکعت نماز
- ۶۶ ..... دعا بعد از نماز حمد
- ۶۶ ..... کرامات دوم
- ۶۷ ..... شفای یک نابینا
- ۶۷ ..... شفای مریضی که دکترها عاجز بودند
- ۶۸ ..... پاورقی
- ۷۵ ..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

نماز و عبادت امام رضا علیه السلام

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: نماز و عبادت امام رضا علیه السلام / عزیزی، عباس، ۱۳۴۲.

مشخصات نشر: قم: صلاه، انتشارات، ۱۳۸۶.

مشخصات ظاهری: ۱۲۶ ص.

شابک: ۸۵۰۰ ریال ۷۴۳۶-۵۵-۶؛ ۱۵۵۰۰ ریال: چاپ سوم ۹۶۴-۹۷۸-۷۴۳۶-۵۵-۶:

یادداشت: چاپ دوم.

یادداشت: چاپ سوم: ۱۳۸۹.

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

عنوان دیگر: نماز و عبادت امام رضا(ع).

موضوع: علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳-؟ - ۲۰۳ق -- عبادت

موضوع: علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳-؟ - ۲۰۳ق. -- احادیث

رده بندی کنگره: BP۴۷/ع۸ن۱۳۸۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۱۲۳۴۸

مقدمه

امام رضا علیه السلام به نماز شب عشق می‌ورزید.

امام رضا علیه السلام شب‌ها کم خواب بود و بیداری زیاد داشت، اکثر شب‌ها تا سحر امام مشغول دعا و عبادت و راز و نیاز بود.

امام رضا علیه السلام، هنگام صبح نماز خوانده، سپس در جایگاه نماز می‌نشست و به تسبیح و حمد خداوند مشغول می‌شد و بر

پیامبر و آل او صلوات و درود می‌فرستاد تا آنکه خورشید طلوع می‌نمود.

امام رضا علیه السلام در طول شبانه‌روز هزار رکعت نماز می‌خواند.

امام رضا علیه السلام دعای خود را با صلوات بر پیامبر و آل او شروع نموده و در نماز و غیر آن بسیار صلوات می‌فرستاد.

امام رضا علیه السلام از لحاظ شجاعت و سخاوت بی‌نظیر بود.

امام رضا علیه السلام با رفتار و کردار نیکوی خود، مأمون عباسی را حیرت زده نمود. مأمون نتوانست بر امام غلبه کرد، زیرا امام با

اخلاق نمونه‌ای که داشت توانست مردم را جذب کرده و با فضایل اخلاقی اش پیروز گردد.

[صفحه ۸]

امام رضا علیه السلام از حیث اخلاق نمونه بود، به گونه‌ای که هرگز با کلام خویش کسی را نرنجانید و سخن کسی را قطع نمی‌کرد

تا این که سخن خود را تمام کند و هرگز حاجت کسی را که توان ادای آن را داشت، رد نمی‌کرد.

امام رضا علیه السلام عاشق قرآن بود و هر سه روز یکبار قرآن را ختم می‌نمود و می‌فرمود «اگر بخواهم آن را در کمتر سه روز هم

بخوانم می‌توانم؛ اما از هیچ آیه‌ای نمی‌گذرم مگر این که در آن تفکر و دقت می‌کنم که درباره‌ی چه موضوعی و چه زمانی نازل

شده است به همین خاطر قرآن را در کمتر از سه روز تمام نمی‌کنم.»

امام رضا علیه السلام شب‌ها در بستر بسیار قرآن تلاوت می‌نمود و هنگامی که به آیه‌ای می‌رسید که صحبت دوزخ بود می‌گریست و آیه‌های بهشتی را که تلاوت می‌فرمود از خداوند بهشت را می‌طلبید و از آتش دوزخ به خدا پناه می‌برد.

شیعیان ایرانی باید بسیار شاکر درگاه الهی باشند که مزار حضرت ثامن الحجج امام رضا (ع) در ایران واقع شده است، خداوند خواست که امام از مدینه هجرت کند و در مشهد غریبانه به شهادت برسد و مزار پاکش زیارت گه و شفاخانه شیعیان است و زیارت مزارش فضیلت و ثواب زیادی در بردارد.

با تمامی وجود از خداوند خواهانیم که دستی محبت آمیز بر سر ما بکشد؛ زیرا او کریم اهل بیت است و حتی اگر کسی از دور بر آن حضرت صلوات بفرستد، پاسخ می‌دهد.

یا امام رضا! امید همه‌ی شیعیان به شماست.

[صفحه ۹]

این شماست که مرکز برآورده شدن حاجات و نیاز شیعیانید. شماست که با نگاه‌ها و دستان پرمهرتان شفا و سلامتی را در جسم و جان مؤمنین وارد می‌کنید. یا امام رضا! ما شرمندیم که نشد شیعیان خوبی برای شما باشیم، اما شما کریم و بزرگوارید، پس محبت خودتان را در قلب ما جای دهید.

پاییز ۱۳۸۱ عباس عزیزی حوزه‌ی علمیه‌ی قم

معرفی اجمالی امام رضا

نام: علی

لقب معروف: رضا

کنیه، ابوالحسن

نام پدر و مادر: امام موسی (ع)، نجمه

وقت و محل تولد: یازده ذی‌قعدة سال ۱۴۸ هجری قمری در مدینه متولد شد.

دوران امامت: بیست سال (از سال ۱۸۳ تا ۲۰۳ ه. ق)

خلفای غاصب در زمان آن حضرت: هارون الرشید، امین، مأمون عباسی

وقت و محل شهادت: آخر سفر سال ۲۰۳ هجری قمری در سن ۵۵ سالگی به دست مأمون به شهادت رسید.

[صفحه ۱۰]

مرقد شریفش: در مشهد مقدس (در کشور ایران) قرار دارد.

دوران زندگی آن حضرت را می‌توان در دو بخش خلاصه کرد:

۱- دوران قبل از امامت (از سال ۱۴۸ تا ۱۸۳ ه. ق (۳۵ سال

۲- دوران امامت (سه سال در خراسان) که حساس‌ترین زندگی سیاسی آن حضرت در این سه سال بوده است.

تنها فرزند امام رضا حضرت امام جواد بود که در موقع شهادت امام رضا در حدود هفت سال داشتید.

حساس‌ترین دوره‌ی زندگی امام رضا: دوران امامت آن حضرت و در مدت سه سالی که در خراسان حضور داشتید.

ما چه داریم!

یادم هست یک روز طلبه‌ای آمد خدمت آقای قزوینی و از بعضی کمبودها و مشکلات، شکایت داشت مثلاً می‌گفت: آقا وضع

مالی چطور است، مسکن فلان است، خرج زندگی مشکل است و ... هکذا.

آقای قزوینی به همه‌ی حرفهایش - با کمال خونسردی و آرامش - گوش دادند و بعد فرمودند:

آقا جان، عزیز من، ما چه کم داریم، میگی خدای خوب و مهربانی نداریم که داریم، علاوه بر این ما، ما ۱۲۴ هزار پیغمبر داریم، ما ۱۴ معصوم داریم، ما ۱۲ امام داریم، تازه دوازدهمی آنها زنده هم هست! چه از این بهتر! پس ما دیگه چه کم داریم؟! [۱].

[صفحه ۱۱]

تولد همراه با ذکر

ذکر در رحم مادر

علی بن میثم از قول پدرش گفت:

از مادرم شنیدم که گفت: از نجمه مادر امام رضا علیه السلام شنیدم که می گفت: وقتی حامله بودم به فرزندم علی علیه السلام سنگینی او را احساس نمی کردم. و در هنگام خواب صدای تسبیح و تحلیل و تمجید از درون خود می شنیدم، از ترس بیدار می شدم، دیگر چیزی نمی شنیدم، همین که فرزندم به دنیا آمد دستهای خود را بر زمین گذارد در حالی که سرش به سوی آسمان بلند بود، لبهای خود را حرکت می داد، مثل اینکه تکلم می کرد، در این هنگام پدرش حضرت موسی بن جعفر علیه السلام وارد شد و به من فرمود: «هنیئاً لک یا نجمه کرامه ربک؛ ای نجمه! گوارا باد تو را کرامت پروردگارت، آنگاه فرزندم را در حالی که به پارچه‌ای سفید پوشانده بودم به او دادم، حضرت در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه گفت، آب فرات طلید، و کام او را با آب فرات برداشت، سپس او را به من برگرداند و فرمود: «خذیه فانه بقیه الله تعالی فی ارضه؛ بگیرش که اوست نماینده خدای تعالی در

[صفحه ۱۲]

زمین و حجت بعد از من». [۳] [۳].

ذکر گفتن مادر امام رضا

حضرت نجمه علیها السلام به قدری به عبادت و مناجات و ذکر خدا علاقه داشت که در آن مدتی که به حضرت رضا علیه السلام شیر می داد، به بستگان گفت: «با یافتن دایه، مرا کمک کنید.»

از او سؤال شد: مگر شیرت کم شده؟

در پاسخ گفت:

«لا اکذب و الله، نانقص الدر، و لکن علی ورد من صلاتی و تسبیحی، و قد نقص منذ ولدت؛

«سوگند به خدا، دروغ نمی گویم، شیرم کم نشده؛ ولی برای من ذکرهایی از نماز و تسبیح هست که از هنگام پرستاری و شیر دادن به این نوزاد، از آن عباداتم کاسته شده است.» [۴] [۵].

[صفحه ۱۳]

عبادت امام رضا

یاد خدا در همه حال

رجاء بن ضحاک سرپرست مأمورین آوردن امام رضا علیه السلام از مدینه به خراسان، ضمن بیان مشروحاتی از عبادات شبانه روزی امام رضا علیه السلام در مسیر راه، می گوید:

«فو الله ما رأیت رجلا- کان اتقی تعالی منه، و لا اکثر ذکرا لله فی جمیع اوقاته منه، و لا اشد خوفا لله عزوجل منه.» «سوگند به خدا، مردی را ندیدم که با تقواتر از حضرت رضا علیه‌السلام باشد، و در همه‌ی ساعات بیشتر از او به یاد خدا باشد، و بیشتر از او از خدا بترسد.» [۶] [۷].

روزه امام

ابراهیم بن عباس در ضمن شرح حالات امام رضا علیه‌السلام می‌گوید:

امام اکثر شبها از آغاز تا بامداد، به عبادت و مناجات با خدا اشتغال داشت، بسیار روزه می‌گرفت، و روزه‌ی سه روز در هر ماه را ترک

[صفحه ۱۴]

نمی‌کرد، و می‌فرمود: «سه روز روزه گرفتن در هر ماه، معادل روزه گرفتن همه‌ی روزهای سال به حساب می‌آید.» [۸] [۹].

گریه بر امام حسین

امام رضا علیه‌السلام فرمودند: همانا روزه امام حسین علیه‌السلام پلک چشمان ما را مجروح کرده و اشک ما را جاری و عزیز ما را در سرزمین کربلا ذلیل و غم و اندوه را تا روز قیامت برای ما بجای گذارد.

پس برای مثل حسین علیه‌السلام باید گریه کنندگان گریه کنند، و ناله کنندگان ناله کنند، که گریه برای او گناهان بزرگ را می‌ریزد. [۱۰] [۱۱].

دعبل خدمت حضرت امام رضا علیه‌السلام آمد. آن حضرت درباره‌ی شعر و گریه بر سیدالشهداء کلماتی چند فرمودند، تا اینکه فرمودند: ای دعبل، کسی که بر مصائب جدم حسین علیه‌السلام گریه کند خداوند گناهان او را می‌آمرزد. آنگاه حضرت رضا علیه‌السلام بین حاضرین و خانواده‌ی خود پرده‌ای زدند تا بر مصائب امام حسین علیه‌السلام اشک بریزند.

سپس به دعبل فرمودند: برای امام حسین علیه‌السلام مرثیه بخوان، که تا زنده‌ای تو ناصر و مداح ما هستی. تا قدرت داری از نصرت ما کوتاهی مکن. دعبل در حالتی که اشک از چشمانش می‌ریخت، قرائت کرد:

افاطم لو خلت الحسین مجدلا

و قد مات عطشانا بشط فرات

صدای گریه‌ی امام حسین علیه‌السلام و اهل بیت آن حضرت بلند شد. [۱۲].

[صفحه ۱۵]

شخصی از شیعیان از زیارت سیدالشهداء علیه‌السلام برگشته بود و خدمت حضرت رضا علیه‌السلام رسیده مقداری از تربت جدش حسین علیه‌السلام را برای آن حضرت آورده بود. هنگامی که امام رضا علیه‌السلام تربت جدش سیدالشهداء علیه‌السلام را دید بسیار گریست. [۱۳].

بر غریبی حسین و درد او گریه کنید

ثقه جلیل ریان بن شیب گفت: در روز اول محرم بر امام ابی الحسن رضا علیه‌السلام وارد شدم، به من فرمود: «ای پسر شیب! آیا روزه داری؟»

گفتم: نه. گفت: «این روز، روزی است که زکریای پیامبر در آن پروردگار خود را خواند و گفت: «رب هب لی من لدنک ذریه»

طیبه انک سمیع الدعاء» [۱۴].

یعنی «ای پروردگار من! مرا از نزد خویش ذریتی پاک ببخش، همانا که تو دعا را شنونده‌ای».

پس خدای تعالی دعای او را مستجاب کرد، و ملائکه را فرمود تا زکریا را در حالتی که وی در محراب ایستاده بود و نماز می‌گزارد، ندا کردند که: «خداوند تو را به یحیی مژده می‌دهد!»

پس هر کس این روز را روزه بدارد و خدای تعالی را بخواند، خدای تعالی او را اجابت کند، چنان که زکریا را.

آن گاه گفت: «ای پسر شیب! محرم آن ماه است که مردم جاهلیت در گذشته حرمت آن ماه را نگاه می‌داشتند، اما این امت نه حرمت ماه را شناختند و نه حرمت پیمبر خود را. و در این ماه ذریه او را کشتند، و

[صفحه ۱۶]

زنان او را اسیر کردند، و اثاث او را تاراج بردند، خداوند هرگز آنان را نیامرزد!

ای پسر شیب! اگر برای چیزی گریه خواهی کرد، برای حسین بن علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام گریه کن، برای آن که او را مانند گوسفند ذبح کردند، و هیجده مرد از خاندان او با او کشته شدند که روی زمین مانند آنها نبود.

ای پسر شیب! اگر خوشحال می‌کنند تو را که در درجات بلند بهشت با ما باشی، برای اندوه ما، اندوهناک باش و از فرح ما شادمان. و بر تو باد دوستی ما که اگر مردی سنگی را دوست بدارد، خدا او را روز قیامت با آن سنگ محشور گرداند. [۱۵].

نماز بر بدن پدر

امام هشتم علیه‌السلام با طی الارض از مدینه به بغداد رفته و در بالین امام کاظم علیه‌السلام هنگام وفات (یا در کنار جنازه‌ی آن حضرت) به طور ناشناس حاضر شده و در غسل دادن و کفن کردن و نماز و دفن جنازه‌ی پدر، حاضر بود، سپس بی‌درنگ به مدینه بازگشت.

اخلاق امام

ابن ابی‌الحدید معتزلی یکی از علمای بزرگ اهل سنت می‌گوید: علی بن موسی الرضا علیه‌السلام داناترین، با سخاوت‌ترین و بزرگواری‌ترین مردم از جهت اخلاق و رفتارهای انسانی بود. [۱۶].

[صفحه ۱۷]

احترام به مردم

ابراهیم بن عباس می‌گوید:

هرگز ندیدم که امام رضا علیه‌السلام با سخن خود کسی را برنجاند و سخن کسی را قطع کند، تا اینکه سخن خود را تمام بکند، و هرگز حاجت کسی را توان ادای آنرا داشت رد نمی‌کرد. [۱۷].

به غم ما غمین باش، در شادی ما شاد

در حدیث ریان بن شیب از امام رضا علیه‌السلام نقل است که آن حضرت فرمود: «ای پسر شیب! اگر می‌خواهی که به درجات اعلا‌ی بهشت رسی، با ما باش! به غم ما غمگین باش و به شادی ما شاد! و بر تو باد ولایت ما! که هر کس سنگی را دوست داشته باشد، خداوند در روز قیامت با آن محشورش کند».

شبی در حشر و معاد خود فکر می‌کردم و به نامه‌ی اعمال خویش نظر می‌افکندم، و این که چگونه به اعمالم رسیدگی خواهد شد که دیدم چیزی، لازمه نفسم شده، با آن محشور گشته و از آن جدا نمی‌شود، وقتی دقت کردم دیدم کتابی خطی است که آن را به شدت دوست دارم. در این وقت این حدیث را به یاد آوردم که: «هر کس سنگی را هم دوست داشته باشد با آن محشور می‌شود». و کتاب هم مانند سنگ، از جمادات است و از این جهت با آن فرقی ندارد. [۱۸].

[صفحه ۱۸]

عشق امام رضا به نماز

نماز پر شکوه عید امام رضا

پس از مجلس بیعت برای ولایتعهدی حضرت امام رضا علیه‌السلام که در روز ۵ رمضان سال ۲۰۳ رخ داد، (۲۵ روز بعد) روز عید فطر فرا رسید [۱۹].

مأمون توسط شخصی، برای امام رضا علیه‌السلام پیام داد که برای نماز عید آماده شو، و آن را اقامه کن و خطبه‌ی آن را بخوان. امام رضا علیه‌السلام به مأمون پیام داد: «به شروطی که در مورد ولایتعهدی بین من و تو بود، آگاه هستی، بنابراین مرا از خواندن نماز عید و خطبه (که از شئون حکومت است) معاف بدار.»

مأمون: می‌خواهم با انجام این کار، احساسات مردم آرام گردد، و آنها فضایل و کمالات تو را بشناسند. حضرت امام رضا علیه‌السلام کرارا از مأمون خواست که مرا معاف بدار، ولی مأمون با اصرار و پافشاری، می‌گفت: «باید نماز عید را شما اقامه کنی!!»

[صفحه ۱۹]

سرانجام حضرت رضا علیه‌السلام به مأمون پیغام داد که اگر بنا است من نماز را بخوانم، من مانند روش پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امیرمؤمنان علیه‌السلام نماز را می‌خوانم (نه مانند روش خلفا) مأمون: «هر گونه می‌خواهی بخوان.»

آن گاه مأمون دستور داد تمام مردم صبح زود به در خانه‌ی امام رضا علیه‌السلام آمده و اجتماع کنند. یاسر خادم می‌گوید: سرداران و سپاهیان در خانه‌ی امام، و اطراف آن اجتماع کردند، مردم از بزرگ و کوچک و زن و مرد و کودک سر راه امام، صف کشیدند، عده‌ای در پشت بام‌ها رفتند (شکوه ملکوتی خاصی همه جا را فراگرفت) هنگامی که خورشید طلوع کرد، امام رضا علیه‌السلام غسل نمود و عمامه‌ی سفیدی که از پنبه بود بر سر نهاد، یک سرش را روی سینه و سر دیگرش را میان دو شانه انداخت، و دامن به کمر زد، و به همه‌ی پیروانش دستور داد چنان کنند.

سپس عصای پیکان داری را به دست گرفت و بیرون آمد، ما در پیشاپیش آن حضرت حرکت می‌کردیم، اما پابرنه بود، وقتی که حرکت کرد و سر به سوی آسمان بلند کرد و چهار بار تکبیر گفت (آن چنان تکبیرهای آن حضرت پر جذبه و ملکوتی بود که) ما گمان کردیم آسمان و در و دیوار، همه با او هماهنگ و هم‌نوا می‌گویند: الله اکبر...

ارتشیان و کشوریان، با شکوه ویژه‌ای، صف در صف ایستاده بودند، امام رضا علیه‌السلام دم در خانه ایستاده و فرمود:

«الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، (الله اکبر) علی ما هدانا، الله اکبر علی ما رزقنا من بهیمه الانعام والحمد لله علی ما ابلانا»

[صفحه ۲۰]

همه‌ی جمعیت، صدای خود را به این تکبیرها بلند کردند (آن چنان آوای ملکوتی تکبیر در فضای ملکوتی محضر امام، پیچید و اثر

بخش بود) که سراسر شهر «مرو» یکپارچه به گریه و شیون و فریاد تبدیل گردید، هنگامی که سردمداران و رؤسا، دیدند امام رضا علیه‌السلام با کمال سادگی و با پای برهنه از خانه بیرون آمده، از مرکب‌ها پیاده شدند و پابرنه گشتند و همراه امام حرکت نمودند، حضرت در هر ده قدمی می‌ایستاد و سه تکبیر می‌گفت، زمین و زمان با احساسات پرشوری در حالی که گویا اشک می‌ریزند، با غرش تکبیر، همنا شده بودند.

وضع آن صحنه‌ی عظیم ملکوتی را به مأمون گزارش دادند، فضل بن سهل ذو‌الریاستین (نخست‌وزیر و رییس ارتش) در نزد مأمون بود، به مأمون گفت:

«ای امیرمؤمنان! اگر امام رضا علیه‌السلام با این شکوه به مصلی برسد، مردم شیفته‌ی مقام او گردند (آن گاه برای مقام شما خطرناک خواهد شد)، صلاح این است که از او بخواهی تا بازگردد.»

مأمون، شخصی را نزد امام رضا علیه‌السلام فرستاد و توسط او درخواست بازگشت کرد.

امام رضا علیه‌السلام بی‌درنگ کفش خود را طلبید و سوار بر مرکب شد و بازگشت [۲۰].

شیخ مفید (ره) در ارشاد می‌نویسد:

مأمون برای حضرت رضا علیه‌السلام چنین پیام داد: «ما تو را زحمت دادیم، و نمی‌خواهیم، زحمت دیگری بر تو افزون گردد، کرم فرما و

[صفحه ۲۱]

بازگرد، و باید همان پیش‌نمازی که (قبلا) با آنها اقامه‌ی نماز می‌کرد، نماز را اقامه کند.» امام علیه‌السلام بازگشت، سر و صدا و فریاد و اختلاف مردم بلند شد و در آن روز، نماز عید به درستی انجام نشد. [۲۱] [۲۲].

طریق نماز امام رضا

ابوالحسن صائغ از عمویش که همراه امام رضا علیه‌السلام بود نقل می‌کند که گفت: چند ماه پشت سر امام رضا علیه‌السلام برای نماز اقتدا کردیم، در نمازهای واجب روزانه، همواره در رکعت اول بعد از حمد سوره‌ی (انا انزلناه) ... را می‌خواند، و در سوره‌ی دوم بعد از حمد سوره‌ی توحید (قل هو الله احد) ... می‌خواند. [۲۳] [۲۴].

عشق ورزیدن به عبادت

همانگونه که حضرت رضا علیه‌السلام در مقام معرفی امام فرمودند که:

امام کسی است که عابدترین مردم باشد [۲۵]، الحق که خود آن حضرت از مصادیق کامل و بارز آن هستند، و جهت اینکه امام عابدترین مردم است، این است که معرفت امام نسبت به ذات اقدس الهی از همگان بیشتر است، هر چه معرفت بیشتر باشد، شخص به انجام وظیفه عبودیت مصمم تر و کوشا تر است، تا جایی که به عبادت عشق می‌ورزد، و در هیچ حال از معبود خود غافل نیست، همیشه در حال

[صفحه ۲۲]

عبادت است، یا اشتغال به نماز دارد یا مشغول دعاء و مناجات است، لبها به ذکر و تسبیح در حرکت، یا در حال احسان به بندگان خداست که این هم خود عبادت است یا مشغول کسب حلال است برای امرار معاش که این نیز عبادت است، غذا و خوراک، خواب و استراحت هم چون به منظور تجدید قوا برای عبادت است، باز خود عبادت محسوب می‌شود [۲۶].

نماز در پشت حوض

حضرت رضا علیه‌السلام در نیشابور به محله‌ای که نام آن «فوزا» بود رفت، در آن جا دستور داد یک باب حمام ساختند، و چشمه‌ای را لای روبی نمودند و نیز دستور داد در بالای آن، حوضی ساختند، و پشت آن حوض را محل نماز قرار داد، سپس خود آن حضرت در آن حوض غسل کرد، و در پشت آن نماز گزارند، و این موضوع سنت گردید [۲۷].

کرامات وضوی امام

حضرت رضا علیه‌السلام با همراهان از نیشابور بیرون آمده و به سوی مرو حرکت کرد، در مسیر راه، به روستایی که «ده سرخ» نام داشت رسیدند، شخصی عرض کرد: «ای پسر رسول خدا! وقت ظهر فرارسیده است.» امام رضا علیه‌السلام همان دم از مرکب پیاده شد، برای وضو آب طلبید، گفتند همراه ما و در اینجا آب نیست. [صفحه ۲۳]

آن حضرت با دست مبارک خود خاک نقطه‌ای از زمین را رد کرد، ناگاه از همان جا چشمه‌ی آبی پیدا شد، حضرت و همراهان از آب آن حوض وضو گرفتند، و اثر آن چشمه تا امروز باقی است. [۲۸] [۲۹].

نفرین امام رضا بعد از نماز

مجالس بحث و مناظره‌ی حضرت رضا علیه‌السلام گرچه در آغاز با اظهار علاقه‌ی مأمون برگزار می‌شد؛ ولی به روایت عبدالسلام بن صالح هروی، به مأمون گزارش دادند که ادامه‌ی این مجالس برای ملک و کشور شما خطرناک است، زیرا مردم فریفته‌ی بیانات حضرت رضا علیه‌السلام شده و از شما روی می‌گردانند.

مأمون دربان خود «محمد بن عمرو طوسی» را مأمور تعطیل آن مجالس کرد، سپس مأمون، حضرت رضا علیه‌السلام را به حضور طلبید و آن حضرت را سرزنش و تحقیر کرد، امام علیه‌السلام در حال خشم از نزد مأمون خارج شد، در حالی که می‌فرمود: «به حق مصطفی و مرتضی و سیده‌ی بانوان جهان، به گونه‌ای او را نفرین کنم که زندگیش را واژگون سازد... هنگامی که امام به خانه رسید وضو گرفت و به نماز ایستاد، در قنوت نماز مدتی طولانی به راز و نیاز و نفرین‌های شدید، برای نابودی حکومت ننگین مأمون پرداخت، یکی از فرازهای آن این بود: «و انتقم لی ممن ظلمنی و استخف بی و طرد الشیعۀ عن بابی، و اذقه الذل و الهوان؛ [صفحه ۲۴]

خدایا! انتقام مرا از کسی که به من ستم کرد و تحقیر نمود، و شیعه را از در خانه‌ی من پراکنده ساخت بگیر، و تلخی ذلت و خواری را بر او بچشان.» [۳۰] [۳۱].

سجده طولانی

حضرت رضا علیه‌السلام به خانه حمید بن قحطبه وارد شد، و از آن جا به داخل قبه‌ای که قبر هارون الرشید در آن بود رفت، در کنار آن قبر خطی کشید و سپس فرمود:

«قبر من در همین جا قرار می‌گیرد، و به زودی خداوند این مکان را محل رفت و آمد شیعیان و دوستانم کند، سوگند به خدا، هیچ کس از آنها مرا زیارت نکند و سلام بر من ننماید؛ مگر این که در پرتو شفاعت ما خاندان رسالت مشمول آمرزش و رحمت خدا قرار می‌گیرد.»

سپس به نماز ایستاد و پس از نماز مشغول دعا شد، سپس به سجده رفت، سجده‌اش به طول انجامید، و در آن سجده پانصد بار گفت، «سبحان الله». [۳۲] [۳۳].

سجده‌های طولانی

یکی از همراهان حضرت رضا علیه‌السلام در سفر خراسان می‌گوید: به روستایی رسیدیم، آن حضرت به نماز ایستاد، به سجده رفت آن را [صفحه ۲۵]

طول داد، شنیدم با کمال تواضع در سجده می‌گفت:

«لک الحمد ان اطعتک»؛ ...

«خدایا! اگر تو را اطاعت کنم، حمد و سپاس مخصوص تو است، و اگر نافرمانی کنم حجت و عذری برایم نخواهد بود، من و دیگران در احسان تو شرکتی نداریم، اگر به راه خطا رفتم، معذور نیستم، اگر نیکی به من رسد از جانب تو است، ای خدای بزرگوار! مردان و زنان با ایمان را در مشرق و مغرب در هر کجا که هستند بیامرزد.» [۳۴] [۳۵].

پانصد ذکر سجده

عبدالسلام هر روز می‌گوید: وقتی که امام علیه‌السلام به سناباد رسید، در خانه‌ی حمید بن قحطبه به نماز ایستاد و پس از نماز به سجده رفت، شمر دم پانصد بار گفت: «سبحان الله»؛ یعنی: «خداوند از هر گونه عیب و نقص، منزّه است.» [۳۶] [۳۷].

حج عمره

در آن سالی که امام رضا علیه‌السلام عازم خراسان بود، همواره پسرش حضرت جواد علیه‌السلام برای انجام حج عمره به مکه رفتند، حضرت رضا علیه‌السلام با چشمی گریان در کنار کعبه ایستاده بود و با خانه‌ی خدا وداع می‌کرد، و پس از طواف، به مقام ابراهیم علیه‌السلام رفت و در آن جا به نماز ایستاد.

[صفحه ۲۶]

موفق غلام حضرت رضا علیه‌السلام می‌گوید: حضرت جواد علیه‌السلام را کنار حجر اسماعیل دیدیم نشسته و به راز و نیاز مشغول است، نشستن آن حضرت به طول کشید، به او عرض کردم: «فدایت شوم برخیز!» فرمود: «نمی‌خواهم از این جا برخیزم مگر این که خدا بخواهد.»

او در این هنگام بسیار غمگین بود، نزد حضرت رضا علیه‌السلام رفتم و ماجرا را گفتم، امام رضا علیه‌السلام نزد حضرت جواد علیه‌السلام آمد و فرمود: «ای محبوب دلم برخیز!»

حضرت جواد علیه‌السلام عرض کرد: «نمی‌خواهم از این مکان برخیزم.»

امام رضا علیه‌السلام فرمود: چرا بر نمی‌خیزی؟

او عرض کرد: چگونه برخیزم با این که شما را می‌بینم به گونه‌ای با خانه‌ی خدا وداع می‌کنی که گویی دیگر به اینجا باز نمی‌گردی.»

حضرت رضا علیه‌السلام فرمود: محبوب دلم برخیز، در این هنگام او برخاست و همراه پدر حرکت کرد. [۳۸] [۳۹].

کمک گرفتن در وضو

و شاء می گوید: خدمت حضرت رضا علیه السلام رسیدم، نزد حضرت ظرف آب بود، که می خواستند وضوء بگیرند، من نزدیک رفتم تا آب روی دست حضرت بریزم، نگذاشتند و فرمود: دست نگه دار ای حسن! عرض کردم: چرا مرا نهی فرمودید و نگذاشتید روی دستان شما آب بریزم نخواستید که من اجر ببرم؟
حضرت فرمود: تو اجر ببری و من وزر؟

[صفحه ۲۷]

عرض کردم: چگونه اینطور است؟

فرمود: آیا نشنیده‌ای خدای عزوجل می فرماید: «فمن كان يرجو لقاء ربه فليعمل عملا صالحا و لا يشرک بعبادة ربه أحدا،» [۴۰]. پس کسی که امید دارد لقاء پروردگارش را، باید عمل صالح انجام دهد و بر عبادت پروردگارش احدی را شریک نکند. من وضوء می گیرم برای نماز، این وضوء عبادت است، اما اگره دارم که در آن احدی با من شرکت کند. [۴۱] [۴۲].

سجده‌ی امام رضا در توفان

امام رضا علیه السلام فرمود:

«در سجده بودم که باد (سختی) وزید و هر کس به دنبال پناهگاهی می گشت و من همچنان در سجده بر خدایم می نالیدم تا هوا آرام شد [۴۳] [۴۴].»

نماز اول وقت

چون صبح می شد در اول وقت نماز می گزارد و پس از آن به سجده می رفت، و سر مبارک را از سجده بر نمی داشت تا آفتاب بالا می آمد، پس از آن بر می خواست و با مردم می نشست و یا سوار می شد و بیرون می رفت. [۴۵].

[صفحه ۲۸]

طریق نماز امام رضا

نماز امام رضا

نماز حضرت امام رضا علیه السلام شش رکعت است، در هر رکعت حمد یک مرتبه و بعد از حمد «هل اتی علی الانسان» ... ده مرتبه. دعای آن حضرت در مفاتیح الجنان ذکر شده است.

طریق نماز امام رضا

احمد بن علی انصاری گفت: از رجاء بن ابی الضحاک شنیدم که می گفت: مأمون مرا فرستاد که علی بن موسی علیه السلام را از مدینه بیاورم و امر کرده بود که از طریق بصره و اهواز و فارس حضرت را بیاورم و از راه قم بیاورم و امر کرده بود که روز و شب خودم محافظ او باشم تا نزد او بیاورم، لذا من از مدینه تا مرو با آن حضرت بودم، فو الله ما رأیت رجلا کان أتقی الله منه، و لا أكثر ذکر الله فی جمیع أوقاته منه، و لا- أشد خوفا لله عزوجل منه، به خدا قسم مردی را متقی تر نسبت به خدای تعالی از او ندیدم، و ندیدم کسی را که در همه اوقاتش بیش از او به یاد خدا باشد، و ندیدم کسی را که بیش از او از خدا بترسد، هرگاه صبح

[صفحه ۲۹]

می‌شد نماز صبح را به جا می‌آورد، همین که سلام می‌داد در مصلا و جای نماز خود می‌نشست و مشغول تسبیح و تحمید و تکبیر و تهلیل و صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌شد تا آفتاب را طلوع کند، سپس سر به سجده می‌گذاشت و در حال سجده می‌ماند تا روز بالا- می‌آمد، ثم أقبل علی الناس یحدثهم و یعظهم الی قرب الزوال، سپس رو به مردم می‌کرد و آنها را حدیث و موعظه می‌نمود تا نزدیک زوال، بعد تجدید وضوء می‌کرد و به مصلائی خود برمی‌گشت و ظهر که می‌شد بر می‌خواست و شش رکعت نماز به جا می‌آورد در رکعت اول حمد و قل یا ایها الکافرون و در رکعت دوم حمد و قل هو الله می‌خواند، و در چهار رکعت دیگر، در رکعت حمد و قل هو الله احد، و در هر دو رکعت سلام می‌داد، و در رکعت دوم قبل از رکوع و بعد از قرائت قنوت می‌خواند، و پس از آن اذان می‌گفت بعد از آن دو رکعت دیگر نماز می‌گزارد و بعد از آن اقامه می‌گفت و نماز ظهر می‌خواند، همین که سلام می‌داد الی ما شاء الله تسبیح و تکبیر و تهلیل خدا می‌کرد، پس از آن سجده شکر می‌نمود و در آن صد مرتبه شکر الله می‌گفت و چون سر خود را از سجده برمی‌داشت، برمی‌خواست و شش رکعت نماز به جا می‌آورد در هر رکعت سوره حمد و قل هو الله قرائت می‌کرد، و در هر دو رکعت سلام می‌داد و در رکعت دوم هر دو نماز قبل از رکوع و بعد از قرائت قنوت می‌خواند، پس از آن اذان می‌گفت و بعد دو رکعت نماز می‌گزارد و در رکعت دوم قنوت می‌خواند و چون سلام می‌داد برمی‌خواست و نماز عصر به جا می‌آورد، سلام که می‌داد در مصلائی خود می‌نشست، و الی ما شاء

[صفحه ۳۰]

الله تسبیح و تحمید و تکبیر و تهلیل خدا می‌گفت، پس از آن یک سجده می‌کرد و صد مرتبه حمدالله می‌گفت، چون آفتاب غروب می‌کرد وضوء می‌ساخت و سه رکعت نماز مغرب با اذان و اقامه به جا می‌آورد و در رکعت دوم قبل از رکوع و بعد از قرائت قنوت می‌خواند و چون سلام می‌داد در مصلائی خود نشسته و الی ما شاء الله تسبیح و تکبیر و تهلیل خدا می‌گفت، پس آن سجده شکر را به جا می‌آورد و با کسی سخن نمی‌گفت تا اینکه برمی‌خواست و چهار رکعت نافله نماز مغرب می‌خواند به او سلام و هر دو رکعت در رکعت دوم قبل از رکوع و بعد از قرائت قنوت می‌خواند و در رکعت اول از این چهار رکعت سوره حمد و قل یا ایها الکافرون می‌خواند و در رکعت دوم سوره حمد و قل هو الله و در آن دو رکعت باقی نیز سوره حمد و قل هو الله می‌خواند، بعد از سلام می‌نشست و الی ما شاء الله تعقیب می‌خواند و بعد از آن افطار می‌کرد و بعد از افطار به قدری صبر می‌کرد تا قریب ثلث شب می‌گذشت و بعد از آن برمی‌خواست و چهار رکعت نماز عشاء می‌گزارد و در رکعت دوم قبل از رکوع و بعد از قرائت قنوت می‌خواند و چون سلام می‌داد، در جایگاه نماز خود نشسته بود و ذکر خدا می‌گفت والی ما شاء الله تسبیح و تحمید و تکبیر و تهلیل می‌نمود و بعد از تعقیب سجده شکر می‌کرد، پس از آن به رختخواب خود می‌رفت، و چون ثلث آخر شب می‌شد برمی‌خواست در حالی که تسبیح و تحمید و تکبیر و استغفار می‌نمود.

بعد مسواک می‌کرد و وضوء می‌گرفت و برمی‌خواست برای نماز شب، هشت رکعت نماز می‌گزارد هر دو رکعت به یک سلام در دو

[صفحه ۳۱]

رکعت اول از هشت رکعت یک مرتبه حمد و سی مرتبه قل هو الله می‌خواند، پس نماز جعفر بن ابی طالب علیه‌السلام را چهار رکعت می‌خواند و در هر دو رکعت سلام می‌داد، در رکعت دوم هر کدام قبل از رکوع و بعد از تسبیح قنوت می‌خواند و این چهار رکعت را از نماز شب محسوب می‌کرد، بعد دو رکعت باقی را به جا می‌آورد و در رکعت اول حمد و سوره‌ی ملک و در رکعت دوم حمد و سوره هل اتی علی الانسان می‌خواند.

پس برمی‌خواست و دو رکعت نماز شفع می‌گذاشت و در هر رکعت از آن یک مرتبه حمد سه مرتبه قل هو الله می‌خواند و در

رکعت دوم قبل از رکوع قنوت می‌خواند و سلام می‌داد.

و برمی‌خاست و یک رکعت وتر می‌خواند و در آن توجه می‌کرد حمد را یک مرتبه و قل هو الله احد سه مرتبه و قل اعوذ برب الفلق یک مرتبه و قل اعوذ برب الناس را یک مرتبه می‌خواند و قبل از رکوع قنوت می‌کرد و در قنوت می‌گفت: اللهم صل علی محمد و آل محمد اللهم فیمن هدیت و عافنا فیمن عافیت و تولنا فیمن تولیت و بارک فیما أعطیت و قنا شر ما قضیت، فانک و لا یقضی علیک انه لا یذل من و الیت و لا یعز من عادت تبارکت ربنا و تعالیت.

بعد هفتاد مرتبه می‌گفت، استغفر الله و اساله التوبه.

هنگامی که نماز را سلام می‌داد می‌نشست از برای خواندن تعقیب ما شاء الله، وقتی نزدیک فجر می‌شد دو رکعت نافله صبح را می‌خواند، در رکعت اول حمد و قل یا ایها الکافرون، و در رکعت دوم حمد و قل هو الله أحد می‌خواند.

[صفحه ۳۲]

صبح که می‌شد اذان و اقامه می‌گفت و دو رکعت نماز صبح را بجا می‌آورد بعد از سلام نماز مشغول تعقیب می‌شد تا طلوع آفتاب بعد سجده می‌کرد سجده شکر تا روز بالا می‌آمد.

در تمام نمازهای واجب در رکعت اول حمد و انا أنزلناه و در رکعت دوم حمد و قل هو الله احد می‌خواند مگر نماز صبح و ظهر و عصر جمعه که حمد و سوره جمعه و منافقین می‌خواند و در نماز عشاء روز جمعه رکعت اول حمد و سوره و رکعت دوم و سبح اسم ربک الأعلى می‌خواند.

در روزهای دوشنبه و پنجشنبه در رکعت اول حمد و سوره‌های هل اتی علی الانسان، و در رکعت دوم حمد و هل أتاک حدیث الغاشیه می‌خواند.

و این چنین بود که قرائت (حمد و سوره را) در نمازهای مغرب و عشاء، نافله شب و شفع و وتر و نماز صبح بلند می‌خواند و در ظهر و عصر آهسته می‌خواند، و در رکعت‌های آخر (سه و چهار) سه بار سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر، می‌گفت، و در قنوت همه نمازها می‌گفتند: رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم انک أنت الاعز الاجل الاکرم.

و معمولاً اگر در شهری ده روز اقامت می‌فرمودند روزه می‌گرفتند و شب که می‌شد اول نماز می‌خواندند بعد افطار می‌کردند و در بین راه نمازهای فریضه را دو رکعت و مغرب را سه رکعت می‌خواند و نماز و نماز نافله مغرب و نماز شب و شفع و وتر و نافله صبح را در سفر و حضر ترک نمی‌کرد.

[صفحه ۳۳]

لیکن نوافل روز را در سفر به جا نمی‌آورد.

و اینطور بود که بعد از هر نماز شکسته می‌گفت: سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر سی مرتبه، و می‌گفت: هذا تمام الصلاة، این متمم نماز قصر است، و ندیدم نماز ضحی بخواند نه در سفر و نه در حضر (نماز ضحی و تراویح از بدعت‌های عمر است) و هیچ‌گاه در سفر روزه نمی‌گرفت و همواره در دعایش ابتدا می‌کرد به صلوات بر محمد و آل محمد و آن را در نماز و غیر نماز زیاد می‌گفت و شیوه حضرت این بود که شبها در رختخواب زیاد قرآن می‌خواند و در هر آیه که برخورد می‌فرمود به ذکر بهشت و جهنم گریه می‌کرد و از خدا درخواست بهشت می‌نمود و از آتش به خدا پناه می‌برد، همواره بسم الله الرحمن الرحیم را در همه نمازها در شب و روز بلند می‌گفت، و هرگاه قل هو الله أحد می‌خواند آهسته می‌گفت (الله أحد) و از این سوره که فارغ می‌شد می‌گفت: (کذلک الله ربنا) سه مرتبه و هرگاه سوره حجر را قرائت می‌کرد سرا می‌گفت: (یا ایها الکافرون) و وقتی از این سوره فارغ می‌شد می‌گفت: (ربی الله و دینی الاسلام) سه مرتبه و هرگاه و التین و الزیتون می‌خواند پس از قرائت این سوره می‌گفت: (بلی و انا علی ذلک من الشاهدین)، و هرگاه لا اقسام بیوم القیامه را قرائت می‌کرد بعد از فراغ می‌گفت: (سبحانک اللهم

بلی) و می‌خواند در سوره جمعه: (قل ما عند الله خیر من اللهو و من التجاره (للذین اتقوا) و الله خیر الرازقین)، و هرگاه از سوره‌ی حمد فارغ می‌شد می‌گفت: (الحمد لله رب العالمین) و هرگاه می‌خواند (سبح اسم ربك الاعلی) آهسته می‌گفت: سبحان ربی الاعلی، و هرگاه می‌خواند یا ایها

[صفحه ۳۴]

الذین آمنو، آهسته می‌گفت: لیبک اللهم لیبک.

حضرت در هر شهری پیاده می‌شد مردم می‌آمدند و احکام دینشان را از او سؤال می‌کردند و او جواب می‌داد و بسیار از پدرش از آباء گرامیش از علی علیه‌السلام، از رسول خدا علیه‌السلام حدیث بیان می‌کرد. و هنگامی که به مأمون وارد شدیم او از حالات حضرت در بین راه از من پرسید، من هم آنچه از او مشاهده کرده بودم در شب و روز در اقامت و رحلت گزارش کردم، مأمون به من گفت: یا بن ابی‌الضحاک! هذا خیر أهل الأرض و أعلمهم و أعبدهم فلا تخبر أحدا بما شاهدته منه لئلا یظهر فضله الا علی لسانی.

ای پسر ابی‌ضحاک! این مرد بهترین اهل زمین و داناترین و عابدترین آنهاست، اما آنچه از آن دیدی به کسی مگو تا آنکه فضیلت او ظاهر نشود مگر به زبان من، و من از خدا کمک می‌جویم بر آنچه بنا دارم از بالا بردن او و شیوع کمالاتش [۴۶] [۴۷].

[صفحه ۳۵]

مناجات در دل شب

بیدار کردن برای نماز شب

در این مجلس مقداری از عبادات و حالات معنوی آن حضرت اهتمام ورزیدن و وادار نمودن به عبادت و بندگی ذات اقدس الهی را بیان می‌کنیم حضرت رضا مأمور قرار می‌دادند که کنیزان را هم برای نافله شب بیدار کنند که بعضی از آنها دوست می‌داشتند که در خانه حضرت نباشند تا آن که برای نماز از خواب بیدار نشوند، با اینکه می‌دانیم مردم ملزم نیستند که غیر واجبات و فرائض را انجام دهند و حتی اگر نماز واجب را هم در اواخر وقت بجا بیاورند صحیح است، اما شاید حجت خدا می‌خواهند کسانی که با او هستند از فیض نماز اول وقت، بلکه از فیوضات سحر خیزی، و نوافل شب و لحظات طلائی استجاب دعا محروم نمانند، باشد که آرام آرام متوجه آن اوقات شریفه شده، و طعم مناجات با ذات اقدس الهی را بچشند، و بدین وسیله آبی بر آتش معاصی ریخته، و در آخرت از نعم بی‌پایان الهی در جوار محمد و ال محمد علیه‌السلام برخوردار است. [۴۸].

دعا بعد از هشت رکعت نماز شب

«اللهم انی اسألك بحرمة من عاذ بك منك، و لجأ الی عزك و استظل، بفیئتك، و اعتصم بحبلک، و لم یثق الا بك. یا جزیل العطايا، یا مطلق الاساری، یا من سمی نفسه من جوده و هابا، ادعوك رهبا و رغبا، و خوفا و طمعا، و الحاحا و الحاقا، و تضرعا و تملقا، و قائما و قاعدا، و راکعا و ساجدا، و راکبا و ماشیا، و ذاهبا و جائیا، و فی کل حالاتی. و اسألك ان تصلی علی محمد و ال محمد و ان تفعل بی کذا و کذا

[۴۹].

«پروردگارا! از تو می‌خواهم به احترام هر که از تو به خودت پناه برده و به عزت پناهنده گردید، و در پناهت قرار گرفت و به ریسمانت چنگ زده و تنها به تو اعتماد نمود.

ای بسیار عطا کننده، و ای رها کننده‌ی اسیران، ای آن که از جود و بخشش خود را بخشنده نامید، تو را می‌خوانم با ترس و امید، و خوف و طمع، و اصرار و ابرام، و با تضرع و تملق، و ایستاده و نشسته، و در حالت رکوع و سجده، و در حالی که سوار بر چیزی بوده و پیاده رو می‌باشم، و در رفت و آمد و در تمامی حالات.

و از تو می‌خواهم که بر محمد و خاندانش درود فرستی و در حق من این کار را انجام دهی» [۵۰].

قنوت نماز وتر

«اللهم صل علی محمد و ال محمد، اللهم اهدنا فیمن هدیت، و عافنا فیمن هدیت، و عافنا فیمن عافیت، و تولنا فیمن تولیت، و بارک لنا فیما

[صفحه ۳۷]

اعطیت، و قنا شر ما قضیت، فانک تقضی و الا یقضی علیک، انه لا یدل من والیت، و لا یعز من عادیته، تبارک ربنا و تعالیت؛ پروردگارا! بر محمد و خاندانش درود فرست، خداوندا! مرا در زمره‌ی آنان که هدایت نمودی هدایت، و به همراه آنان که عافیت عنایت کردی عافیت عنایت کن، و در زمره‌ی کسانی که سرپرستی نمودی، سرپرستی کن، و در آن چه دادی برکت عطا فرما، و شر آن چه مقدر فرموده‌ای را از ما دور دار، به درستی که تو حکم کرده و بر تو حکم نمی‌شود، هر که را سرپرستی نمودی ذلیل نشده، و با هر که دشمنی نمودی عزیز نمی‌گردد، مبارک است پروردگارا ما و برتر می‌باشد.» [۵۱].

استغفار در نماز وتر

هفتاد مرتبه: «استغفر الله و اسأله التوبه؛ خداوندا! از تو طلب بخشایش دارم، و بازگشت به سوی تو را خواهانم» [۵۲].

نماز در زندان

هزار رکعت نماز در زندان

از بعضی از روایات استفاده می‌شود که امام هشتم حضرت رضا علیه‌السلام مدتی در شهر سرخس، زندانی و تحت نظر بوده است از جمله:

اباصلت هروی می‌گوید: در سرخس به کنار خانه‌ای که امام هشتم علیه‌السلام در آن زندانی بود رفتم، از زندانبان اجازه خواستم تا با امام ملاقات کنم.

آنها گفتند: «نمی‌توانی با امام ملاقات کنی!»

گفتم: چرا؟

گفتند: زیرا امام رضا علیه‌السلام در شبانه‌روز هزار رکعت نماز می‌خواند. [۵۳].

در حفظ این لباس بکوش

«احتفظ بهذا القميص، فقد صليت فيه الف ليلة، كل ليلة، الف ركعة و ختمت فيه القرآن الف ختمه؛

[صفحه ۳۹]

در حفظ این پیراهن بکوش، چرا که من با این پیراهن (که در تنم بود) هزار شب و در هر شب آن هزار رکعت نماز خوانده‌ام و

هزار بار قرآن را ختم نموده‌ام.» [۵۴] [۵۵].

اقامه نماز در زندان

عبد السلام بن صالح هروی گفت: رفتم در آن خانه‌ای که حضرت رضا علیه‌السلام در آن محبوس بودند در سرخس در حالی که حضرت مقید بودند، از زندانبان اجازه خواستم که حضرت را ملاقات کنم، گفت: ممکن نیست تو او را ملاقات کنی! گفتم: به سبب چیست؟

گفت: چه بسا حضرت در شبانه‌روز هزار رکعت نماز می‌گزارد، فقط ساعتی در صدر نهار و قبل از زوال، و هنگام زردی آفتاب از نماز فارغ است که در این اوقات در جایگاه نمازش نشسته و با پروردگارش مناجات می‌کند (وقتی برای ملاقات ندارد) عبد السلام می‌گوید: من به او گفتم: در همین ساعات که از نماز فارغ است، برای من اجازه بگیر، زندانبان اجازه گرفت، خدمت حضرت رسیدم و هو قاعد فی مصلاة متفکرا، در حالی که جایگاه نمازش نشسته بود متفکر، ابوالصلت می‌گوید، به حضرت عرض کردم: یا بن رسول الله! ما شیء یحکیه عنکم الناس؟ این چیست که مردم از شما حکایت می‌کنند؟ [صفحه ۴۰]

فرمود: چه می‌گویند؟

عرض کردم: شما ادعا می‌کنید که مردم بندگان ما هستند.

حضرت گفتند:

اللهم فاطر السماوات و الارض عالم الغیب و الشهادة أنت شاهد بانى لم أقل ذلك قط و لا سمعت أحدا من آبائى عليهم السلام قاله قط و أنت العالم بما لنا من المظالم عند هذه الامة و ان هذه منها. بار خدایا! توئی به وجود آورنده آسمانها و زمین، عالم به غیب و شهود، تو شاهدی که من هیچگاه این مطلب را نگفته‌ام و هیچگاه نشنیدم از پدرانم چنین حرفی بزنند.

سپس حضرت رو کرد به من و فرمود: ای عبد السلام! اگر مردم همه بندگان ما باشند بنابر آنچه از قول ما حکایت کرده‌اند؛ پس از برای چه کسی بیعت از آنها می‌گیریم؟

عرض کردم: یا بن رسول الله! درست فرمودید.

بعد فرمود: یا عبد السلام! أمنکر أنت لما أوجب الله تعالى لنا من الولاية كما ينکره غیرک؟ قلت: معاذ الله بل أنا مقر بولايتکم. [۵۶].

آیا تو منکری ولایتی را که خداوند متعال برای ما واجب کرده است، کما اینکه دیگران انکار می‌کنند؟

عرض کردم: به خدا پناه می‌برم، بلکه من کسی هستم که مقر به ولایت شما هستم

[۵۷].

[صفحه ۴۱]

نماز در مکان‌های مختلف

نماز روی سقف حوض

حضرت رضا علیه‌السلام به نیشابور وارد شدند در محله‌ای پیاده شدند که آن را محله‌ی فروینی می‌گفتند، در آنجا حمامی بود که امروز معروف است به حمام حضرت رضا علیه‌السلام و در آنجا چشمه‌ای بود که آبش کم بود معمولا. یک نفر بالای چشمه

می‌ایستاد و آب می‌کشید تا کم‌کم زیاد شود، و بیرون آن حوضی بود پله هائی می‌خورد تا از آن چشمه آب به آن حوض می‌ریخت.

حضرت رضا علیه‌السلام داخل آن حوض شده و غسل کردند، سپس بیرون آمدند روی سقف آن حوض نماز گذاردند. از آن پس مردم مرتب وارد حوض شده غسل می‌کردند و از آن برای تبرک می‌خوردند و بر پشت آن نماز می‌گذارند و درباره‌ی حوائج خود دعا می‌کردند، و الان آن چشمه معروف است به چشمه کهلان که تا با مردم برای استشفاء و تبرک جستن به آنجا می‌روند. [۵۸]

[صفحه ۴۲]

نماز در قریه

ابوالحسن صائغ از قول عمومیش نقل می‌کند که گفت: با حضرت رضا علیه‌السلام به سوی خراسان می‌رفتیم، با او درباره‌ی کشتن رجاء بن ابی الضحاک مشورت کردم حضرت مرا نهی فرمود، فقال: ترید أن تقتل مؤمنه بنفس کافره، فرمود: می‌خواهی مؤمنی را به خاطر کافری بکشی؟

چون به اهواز رسیدیم فرمود: نیشکری برای من تهیه کنید، بعضی از بی‌خردان آنجا گفتند: این اعرابی و بادیه‌نشین است نمی‌داند که نیشکر در تابستان پیدا نمی‌شود! عرض کردند: این فصل نیشکر پیدا نمی‌شود و مختص به زمستان است.

فرمود: بلی اطلبوه فانکم ستجدونه، طلب کنید، تفحص نمائید پیدا خواهید کرد.

اسحاق بن ابراهیم گفت: به خدا قسم آقای ما چیزی را که یافت نشود طلب نمی‌فرماید.

پس فرستادند به نواحی و اطراف، رعایای اسحاق آمدند و گفتند: ما مقداری ذخیره کرده بودیم برای بذر بکاریم، تقدیم نمودند، این یکی از براهین آن حضرت بود در این سفر.

حضرت به قریه‌ای رسیدند، شنیدم در حال سجده می‌گفت: لک الحمد ان أعطتک، و لا حجه لی ان عصیتک، و لا صنع لی و لا لغیری فی احسانک، و لا عذر لی ان أسأت، ما اصابنی من حسنه فمکنک یا کریم اغفر لمن فی مشارق الارض و مغاربها من المؤمنین و المؤمنات.

راوی گفت: بیش از چند ماه پشت سرش نماز گزاردیم در نمازهای

[صفحه ۴۳]

واجب در رکعت اول حمد و انا انزلناه، و در رکعت دوم حمد و قل هو الله احد می‌خواند. [۶۰] [۶۱].

دو حکم برای دو مسافر یکسان

امام رضا علیه‌السلام در جواب دو نفر مسافر که هر دو از یک نقطه حرکت کرده بودند و از کیفیت نماز خود سؤال کرده بودند، دو جواب متفاوت داد و فرمود: نماز اولی شکسته است و دومی باید نمازش را شکسته بخواند.

امام در بیان دلیل تمام بودن نماز مسافر دوم فرمود: چون تو به قصد زیارت سلطان (مأمون ظالم) آمده‌ای و بنابراین سفر تو، سفر گناه است و سفر گناه موجب شکسته خواندن نماز نمی‌شود، لذا به این ترتیب، امام رضا علیه‌السلام حتی در بیان مسائل، مردم را از طاغوت برحذر می‌داشتند. [۶۲].

[صفحه ۴۴]

نماز در حرم امام رضا

نماز زائر مصری

ابوجعفر محمد بن ابی القاسم بن محمد بن فضل تیمی هروی رحمه الله گفت: از ابی الحسن علی بن حسن قهستانی شنیدم که گفت: من در (مرو رود) بودم که مردی از اهل مصر را ملاقات کردم که نامش حمزه بود و از آنجا می گذشت، برایم نقل کرد که: من از مصر به قصد زیارت مشهد الرضا علیه السلام به طوس آمدم و هنگام غروب آفتاب به زیارت حضرت رضا علیه السلام رفتم، پس از زیارت و نماز دیدم غیر از من زائری در حرم نیست، خادم آمد که مرا بیرون کند تا درب را ببندد من از خادم خواهش کردم که مرا در حرم بگذارد و درب را ببندد تا شب در حرم به نماز بگذرانم زیرا از راه دور آمده‌ام، و گفتم که تا به صبح احتیاجی به رفتن بیرون پیدا نمی کنم، خادم قبول کرده و درب حرم مطهر را بسته و رفت، من هم مشغول نماز شدم به تنهایی تا آنکه خسته شدم و نشستم و سر خود را از روی زانو گذارده تا ساعتی استراحت کنم، همین که سرم را از روی زانو برداشتم دیدم مقابل صورتم یک رقعهای به دیوار است، و این دو بیت بر آن نوشته شده:

[صفحه ۴۵]

من سره أن یری قبراً برؤیته
یفرج الله عنم زاره کرب
فلیأت ذا القبر ان الله أسکنه
سلالة من نبی الله [۶۳] منتجبه

گفت: برخاسته و شروع کردم به نماز تا وقت سحر و باز مثل قبل سر خود را روی زانو گذاردم این بار که سر برداشتم دیگر آن نوشته و رقعها را به دیوار ندیدم، در آن هنگام که نوشته را دیدم تازه بود مثل اینکه همان وقت نوشته شده بود، هنگام صبح که درب حرم باز شد از حرم مطهر بیرون آمدم. [۶۴] [۶۵].

[صفحه ۴۶]

تلاوت قرآن

تلاوت قرآن در سفره

معمر بن خلاد می گوید: شیوه حضرت ابوالحسن الرضا علیه السلام این بود که هرگاه غذا میل می فرمود کاسه بزرگی نزدیک سفره می گذاشت، از هر طعامی که در سفره بود از بهترین مواضع او مقداری برمی داشت و در آن کاسه می گذاشت پس امر می کرد آن را به بینویان بدهند، آن وقت این آیه را تلاوت می کرد: (فلا اقتحم العقبه) بعد می فرمود: علم الله عزوجل أن لیس کل انسان یقدر علی عتق رقبة فجعل لهم السبیل الی الجنة باطعام الطعام؛ [۶۶].

خداوند عزوجل می دانست که هر کس قادر بر عتق رقبه (بنده آزاد کردن) نیست، پس راهی برای آنها به سوی بهشت قرار داد، به سبب اطعام طعام. [۶۷].

تلاوت قرآن امام

رجاء بن ضحاک می گوید: امام رضا علیه السلام شبها بسیار تلاوت قرآن می کرد، هنگامی که به آیه ای می رسید که در آن سخن

از بهشت و

[صفحه ۴۷]

دوزخ به میان آمده بود، گریه می کرد، و از درگاه خدا تقاضای بهشت می نمود، و گفت: پناه می برم به خدا از آتش دوزخ [۶۸].

ختم قرآن همراه با تدبیر

آن حضرت در سه روز یک بار تمام قرآن را تلاوت می کرد، و می فرمود: «اگر خواسته باشم که در کمتر از سه روز، قرآن را ختم کنم می توانم؛ ولی هیچ آیه‌ای را نخواندم مگر این که در معنی آن اندیشیدم، و درباره‌ی این که آن آیه در چه موضوع و در چه وقت نازل شده فکر کردم، از این رو هر سه روز، همه‌ی قرآن را تلاوت می کنم.» [۶۹] [۷۰].

مانع بیماری

روای می گوید: از امام رضا علیه السلام شنیدم که فرمودند: کسی که به هنگام خواب آیه‌الکرسی بخواند، ان شاء الله از فلیح شدن ترسی نخواهد داشت. و هر که آن را پس از هر نمازی بخواند، هیچ گزنده‌ی زهر داری به او آسیب نخواهد رساند [۷۱] [۷۲].

شفای زگیل به کمک قرآن

علی بن نعمان گفت: به امام رضا علیه السلام گفتم پسری دارم که زگیل (دانه‌های برآمده‌ی سفت و بی درد) دارد و این، مرا غمگین کرده است.

فرمود: برای هر زگیل، هفت دانه جو برگیر و بر هر دانه جو هفت

[صفحه ۴۸]

بار اول سوره‌ی واقعه تا «هباء منبثا» و «یسألونک عن الجبال ... تا و لا أمتا» را بخوان، آن گاه جوها را دانه دانه بردار و بر زگیل بمال و در پارچه‌ای نو بگذار و سنگی به پارچه ببند و در مستراح انداز. او گفت: من چنین کردم، به خدا سوگند روز هفتم یا هشتم نگریستم، چون کف دستم، صاف شده بود. خوب است این درمان در آخر ماه قمری باشد، به خواست خدا از بین می رود. [۷۳].

همراه امام بودن به واسطه‌ی قرآن

اسماعیل بن سهل گفت: به امام رضا علیه السلام نوشتم: دعایی به من بیاموز که چون آن را بگویم در دنیا و آخرت با شما باشم. نوشت: «انا أنزلناه» را بسیار تلاوت کن و لب هایت را با استغفار تر و تازه کن (همواره استغفار بر زبانت باشد) [۷۴].

رهایی از هراس روز رستاخیز

و امام رضا علیه السلام فرمود: هر کس به (زیارت) قبر برادرش برود و دستش را روی قبر او بگذارد و هفت بار (سوره) انا انزلناه را بخواند، از هراس روز رستاخیز در امان می ماند.

قیاس احادیث با قرآن

«حسن بن جهم» از امام صادق علیه‌السلام نقل می‌کند و مرحوم فیض «قدس سره» آن را در باب «اختلاف حدیث و حکم» در کتاب وافی [صفحه ۴۹]

آورده است: راوی می‌گوید: به امام رضا علیه‌السلام عرض کردم: روایت‌های مختلفی از شما به ما می‌رسد، ما چه کار کنیم؟ آن حضرت فرمودند: «هر روایتی که از ما به شما رسید، با قرآن و احادیث ما مقایسه کنید؛ اگر به آن دو شباهت داشت، راست است و اگر شباهت نداشت دروغ است و آن را نگفته‌ایم.» [۷۵].

اوهام قلوب بزرگ‌تر از دیدگان چشم است

کلینی در باب «ابطال الرویة» از کتاب کافی، از «محمد بن یحیی» و او از «احمد بن محمد» از «ابی هاشم جعفری» از امام رضا علیه‌السلام نقل می‌کند که از آن حضرت درباره خدا پرسیدم که: آیا به وصف در می‌آید؟ فرمود: «آیا قرآن نخوانده‌ای؟»
گفتم آری! خوانده‌ام.
فرمود: «این آیه را نخوانده‌ای که می‌فرماید: «لا تدرکه الابصار و هو یدرک الابصار» [۷۶].
گفتم: چرا خوانده‌ام.
فرمود: «می‌دانید «ابصار» یعنی چه؟»
گفتم: آری.
فرمود: «یعنی چه؟»
گفتم: ابصار، یعنی دیدگان (دیدن چشمان).
فرمود: «اوهام قلوب بزرگ‌تر از دیدگان چشم است. پس اوهام نمی‌توانند او را درک کنند، ولی او اوهام را درک می‌کند.» [۷۷].
[صفحه ۵۰]

انس با ذکر

مناجات امام رضا بعد از نماز صبح

روایت شده: حضرت رضا علیه‌السلام پس از نماز صبح، در آغاز فجر، تا طلوع خورشید با هیچ کس سخن نمی‌گفت، و اگر نیاز به سخن مهم پیدا می‌کرد، با جا به جایی و اشاره، آن را ادا می‌نمود.
به امید استفاده و بهره‌مند شدن از فیوضات و برکات بسیار ارجمند ساعت بین طلوع فجر و طلوع خورشید، استغفار و قرائت قرآن و مناجات و راز و نیاز با خدا، در این وقت بسیار مطلوب است. و نیز چنان که قبلاً ذکر شد، در این ساعت دست بر سینه‌ات بگذار و هفتاد بار بگو: «یا فتاح» (ای خداوند گشایش بخش) و دعای زیر را مکرر بخوان:
«لا اله الا الله وحده لا شریک له، له الملك و له الحمد، یحیی و یمیت، و هو حی لا یموت، بیده الخیر و هو علی کل شی قدیر» [۷۸].
[صفحه ۵۱]

توسل به امام زمان

هنگامی که برای روا شدن حاجت به آن حضرت متوسل شدی، بگو: «یا ابا الغوث ادر کنی» (ای پدر پناه دهندگان! به فریادم برس، و به من پناه ده) [۷۹].

توسل به حضرت عباس

بعضی از علما گفته‌اند: واژه «عباس» به حساب حروف ابجد، معادل عدد ۱۱۳، است. بعد از نماز روز جمعه به حضرت ابوالفضل عباس علیه‌السلام متوسل شو و ۱۳۳ بار بگو «یا کاشف الكرب عن وجه الحسین، اکشف کربی بحق اخیک الحسین» (ای عباسی که اندوه را از چهره‌ی حسین علیه‌السلام برطرف ساختی، به حق برادرت حسین علیه‌السلام اندوه مرا بر طرف کن). امید بسیار است که نتیجه بگیری و به مقصود نایل گردی. [۸۰].

برای شفای تب

به خط امام رضا علیه‌السلام دیده شده که برای شفای تب به سه قطعه کاغذ بنویسد:

بر قطعه‌ی اول: «بسم الله الرحمن الرحيم لا تخف انک انت الاعلی».

بر قطعه‌ی دوم: «بسم الرحمن الرحيم لا تخف نجوت من القوم الظالمین».

و بر قطعه‌ی سوم: «بسم الله الرحمن الرحيم الا له الخلق و الامر تبارک

[صفحه ۵۲]

الله رب العالمین».

پس بخواند بر هر قطعه سه مرتبه توحید، و ببلعد آن را در سه روز هر روزی یکی از آنها را که خوب خواهد شد، ان شاء الله. [۸۱].

ذکر برای رفع غمها

از امام علی بن موسی الرضا علیه‌السلام نقل شده که فرمود: پدرم را در خواب دیدم که فرمود: فرزندم هر گاه به تو هم و غم روی آورد، این ذکر را زیاد بگو: «یا رؤوف یا رحیم».

بعد فرمود: آنچه ما در خواب می‌بینیم مثل آن است که در بیداری می‌بینیم. [۸۲].

ذکر برای رفع مرض

از حضرت صادق علیه‌السلام و از حضرت رضا علیه‌السلام روایت شده که فرمودند: برای رفع هر مرضی بخوانید: «یا منزل الشفاعة و مذهب الداء صل علی محمد و آله و انزل علی و جعی الشفاء» (ای فرستند و عطا کننده شفا، و ای کسی که به لطف خویش دردها را از جان‌ها و جسمها می‌بری، بر محمد رحمت فرست و بر دردهای من شفا عنایت فرما) [۸۳].

مصونیت از حوادث

امام رضا علیه‌السلام فرمود: هر که به وقت سوار شدن گوید: «بسم الله لا

[صفحه ۵۳]

قوة الا بالله الحمد لله الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین» (به نام خدا و جز از طرف خدا نیرویی وجود ندارد، سپاس خدایی را که

این مرکب را برای ما تسخیر کرد، و گرنه ما قادر بر تسخیر آن نبودیم)، جان او و مرکبش مصون بماند، تا این که فرود آید. [۸۴].

خارج شدن از منزل

امام رضا علیه‌السلام فرمود: چون پدرم از منزل خود بیرون می‌شد، می‌گفت: «بسم الله الرحمن الرحيم، خرجت بحول الله و قوته لا بحول منی و لا قوتی بل بحولک و قوتک یا رب متعرضا لرزقک فأتنی به فی عافیة». [۸۵].

پاداش ثواب

امام رضا علیه‌السلام فرمودند: صلوات بر محمد و آل محمد، معادل با پاداش و ثواب تسبیح و تکبیر گفتن است. [۸۶].

ریزش گناهان

یاسر از امام رضا علیه‌السلام نقل کرده است که فرمود: مثل استغفار همچون برگی است بر درختی که بجنبند و پیایی فرو ریزد و آن که از گناهش آمرزش جوید و باز گناه کند، چون مسخره کننده‌ی پروردگار خود باشد [۸۷].

[صفحه ۵۴]

صد بار بعد از نماز صبح

امام رضا علیه‌السلام فرمود: هر کس پس از نماز صبح صد بار «بسم الله الرحمن الرحيم، لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم» بگوید، به اسم اعظم خدا از سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر شده و به راستی که در مدار اسم اعظم قرار گرفته است. [۸۸].

ذکر با تربت امام حسین

از امام رضا علیه‌السلام روایت شده که هر کس با تربت امام حسین علیه‌السلام بگوید «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر» با هر ذکر خداوند شش هزار حسنه برای او ثبت می‌کند و شش هزار گناه او را محو نمود شش هزار درجه بالا برده و شش هزار شفاعت برای او می‌نویسد. [۸۹].

پاداش در دنیا و آخرت

از امام رضا علیه‌السلام روایت شده که رسول گرامی خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس در هر روز صد بار بگوید «لا اله الا الله الملك الحق المبین» توانگری به او جلب می‌شود و فقر و مستمندی از او دفع می‌گردد و در دوزخ بر او بسته شده و در بهشت به رویش باز می‌گردد. [۹۰].

دژ محکم الهی

وقتی که امام رضا علیه‌السلام به نیشابور رسید، به هنگام حرکت به طرف مأموران محدثان اطراف او را گرفته و گفتند: ای فرزند رسول خدا! از پیش ما می‌روی و حدیثی نمی‌فرمایی که از آن استفاده کنیم! حضرت که در کجاوه نشسته بودند، سر از کجاوه بیرون آورده و فرمودند: از پدرم موسی بن جعفر علیه‌السلام شنیدم که فرمود: از پدرم جعفر بن محمد علیه‌السلام شنیدم که فرمودند

از پدرم محمد بن علی علیه‌السلام شنیدم که فرمودند از پدرم علی بن الحسین علیه‌السلام شنیدم که فرمودند از پدرم حسین بن علی علیه‌السلام شنیدم که فرمودند از پدرم امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام شنیدم که فرمودند از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمودند شنیدم که جبرئیل می‌گفت: از خدای عزوجل شنیدم که فرمودند: «لا اله الا الله» پناهگاه من است، کسی که وارد پناهگاه من شود از عذاب من ایمن است. [۹۱].

معنی «بسم»

علی بن حسن بن فضال به نقل از پدرش می‌گوید: از حضرت امام رضا علیه‌السلام تفسیر «بسم الله الرحمن الرحيم» را پرسیدم. حضرت فرمود: گوینده که می‌گوید «بسم» معنایش این است که: سمه‌ای از سمه‌های خدای را که همان عبادت است بر خود می‌گذارم. گفت، عرض کردم: سمه چیست؟ فرمود: یعنی علامت و نشانه. [۹۲].

اسم اعظم خداوند

امام رضا علیه‌السلام فرمودند: «بسم الله الرحمن الرحيم» به اسم اعظم (خداوند) از سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیک‌تر است. [۹۳].

ای مهربان و بخشنده‌ی گناهان

و امام رضا علیه‌السلام فرمودند: در گردن کنیزی از ما، غده‌هایی سخت و چرکین بر آمد، (ناشناسی) نزد آمد و گفت: ای علی، به او بگو تا «یا رؤوف یا رحیم، یا رب یا سیدی» را بگوید، و بارها بگوید. کنیز این را گفت و غده‌ها از بین رفت [۹۴].

بهترین بنده و بدترین بنده‌ی خدا

و امام رضا علیه‌السلام فرمود:

مردی ورقی یافت و آن را نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله آورد. پیامبر ندا داد: نماز جماعت برپا می‌شود. هیچ مرد و زنی از آمدن تخلف نکرد و او بالای منبر رفت و آن نوشته را خواند. مکتوبی از یوشع بن نون، جانشین موسی علیه‌السلام بود، و در آن نوشته بود:

بسم الله الرحمن الرحيم. پروردگار شما به شما رثوف و مهربان است. آگاه باشید که بهترین بندگان خدا کسی است که پرهیزکار و پاکیزه و ناشناخته باشد، و بدترین بندگان خدا کسی است که انگشت‌نما باشد. پس هر که دوست دارد با پیمان‌های پر ثواب بردارد و [صفحه ۵۷]

حقوقی را که خدای سبحان به او بخشیده است به تمام در یابد، هر روز بگوید «سبحان الله کما ینبغی لله و لا حول و لا قوة الا بالله کما ینبغی لله، و صلی الله علی محمد النبی و أهل بینه و جمیع المرسلین و النبیین حتی یرضی الله» و از منبر به زیر آمد. مردم پای فشرده (تا فایده‌های بیشتری از این دعا بدانند). او اندکی درنگ کرد، آن گاه بر منبر رفت و فرمود: هر کس دوست دارد که ثنای او از ثنا گوینان کوشا بالاتر رود، این دعا را هر روز بخواند؛ اگر حاجتی دارد بر آورده می‌شود و اگر دشمنی دارد سرنگون می‌شود و اگر قرضی دارد ادا می‌گردد و اگر اندوهی دارد زدوده می‌شود، و کلام او آسمان‌های هفتگانه را می‌شکافت تا در لوح محفوظ نگاهشته شود. [۹۵].

برای رفع اندوه خاطر

امام رضا علیه السلام فرمود: برخی امور اندوه مرا برانگیخته بود، ابوجعفر، امام باقر علیه السلام، (به خوابم) آمد و فرمود: فرزندم، خدا را بخوان و «یا رؤوف یا رحیم» را بسیار بگو. [۹۶].

[صفحه ۵۸]

نماز در کلام امام رضا

برکت نماز شب

امام رضا علیه السلام فرمود:

«بر شما باد به نماز شب؛ زیرا هر بنده‌ای که در آخر شب بیدار شود و هشت رکعت نماز شب، و دو رکعت نماز شفع و یک رکعت نماز وتر بخواند و در قنوت آن، هفتاد بار استغفار کند، خداوند او را از عذاب قبر و آتش در امان دارد و عمر او را طولانی کرده و به زندگی او گشایش خواهد داد. [۹۷].»

رضوان خدا

امام رضا علیه السلام فرمود:

«رضوان الله الصلوة باللیل؛ نماز شب، رضوان (خشنودی) خدا را به همراه دارد.» [۹۸].

[صفحه ۵۹]

علت نماز جماعت

امام رضا علیه السلام فرمود:

«انما جعلت الجماعة لثلاث لیکون الاخلاص و التوحید و الاسلاک و العبادة لله الا ظاهرا مکشوفاً مشهوداً؛ نماز جماعت قرار داده شده است، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار، باز و ظاهر باشد» [۹۹].»

نماز به صورت نماز جماعت

امام رضا علیه السلام فرمود: «الصلوة فی جماعة افضل؛ نماز به صورت جماعت با فضیلت‌ترین است» [۱۰۰].»

اقتداء به امام جماعت اهل ولایت

امام رضا علیه السلام فرمود «و لا تصلى خلف فاجر و لا یقتدی الا باهل الولاية؛ پشت سر آدم فاجر نماز نخوان، اقتدا فقط بر شخص اهل ولایت اهل بیت عصمت و طهارت جایز است.» [۱۰۱].»

غافل از اوقات نماز

امام رضا علیه السلام فرمود: من قوله تعالى: «ويل للمصلين، الذين هم عن صلاتهم ساهون»، يقول عن وقتهم يتغافلون؛ در تفسیر این آیه: «وای بر

[صفحه ۶۰]

نمازگزاران، آنهایی که از نماز خویش غافلند»، می‌فرماید: «ساهون آنهایی هستند که غافل از اوقات نمازهای واجب خود هستند.» [۱۰۲].

صف اول بهترین جای

امام رضا علیه السلام فرمود: «و ان كنت خلف الامام فلا تقوم في الثاني ان وجدت في الاول موضعا؛ اگر می‌خواهی در پشت امام جماعت قرار بگیری، تا زمانی که در صف اول جای خالی برای تو هست در صف دوم قرار نگیر.» [۱۰۳].

تأخیر عمدی نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

«حافظوا على مواقيت الصلوات فان العبد لا يأمن الحوادث و من دخل عليه وقت فريضة فقصر عنها عمدا متعمدا فهو خاطي؛ محافظت بر اوقات نماز کنید، پس همانا انسان از حوادث در امان نیست و کسی که وقت نماز فريضة بر او داخل شد و عمدا کوتاهی کرد، خطا کننده است.» [۱۰۴].

بر توباد به نماز اول وقت

امام رضا علیه السلام فرمود: «اذا دخل الوقت عليك فصلها فانك لا تدرى ما يكون؛

[صفحه ۶۱]

هنگامی که وقت نماز فرا می‌رسد، بر توباد به خواندن نماز، پس به درستی که نمی‌دانی چه پیش خواهد آمد.» [۱۰۵].

اوقات نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

«ان لكل صلوة اوقات: اول و اوسط و اخر فاول الوقت رضوان الله، و اوسطه عفو الله و اخره غفران الله و اول الوقت افضله؛ برای هر نمازی سه وقت وجود دارد: اول وقت، وسط وقت و آخر وقت. پس در اول وقت نماز به جای آوردن مایه‌ی خشنودی خداست، در وسط وقت (نماز بخواند) موجب عفو خداست، و در آخر وقت (نماز بخواند) سبب آمرزش خداست، و اول وقت با فضیلت تر است.» [۱۰۶].

تاکید نماز در اول وقت

امام رضا علیه السلام فرمود:

«غفر الله لك لا تؤخرن صلوة عن اول وقتها الى اخر وقتها من غير علة، عليك ابداء اول الوقت فاذنت و صلينا؛

خدا تو را بیامرزد، بدون عذر نماز را از اول وقت به تأخیر نینداز، بر تو باد که همیشه نماز را در اول وقت آن به جای آوری» [۱۰۷].
[صفحه ۶۲]

دو وقت نماز

امام رضا علیه السلام فرمود: «اعلم ان لكل صلاة وقتين اول و اخر فأول الوقت رضوان الله و اخره عفو الله؛ بدان که هر نماز دو وقت دارد: اول وقت و آخر وقت.
اول وقت خشنودی پروردگار و آخر آن بخشش خداوند است» [۱۰۸].

بهترین شیوهی زندگی

امام رضا علیه السلام فرمود:
شیعیان و پیروان ما را به سه مسأله امتحان کنید:
۱ - اهمیت به اوقات نماز، که آیا اول وقت نماز را بر پای می‌دارند یا خیر؟ ۲ - حفظ اسرار، یعنی در حفظ اسرار و مسایل محرمانه کوشا هستند یا خیر؟
۳ - و از حیث توانمندی‌های مالی، یعنی آیا در مال خود برای برادران دینی سهمی قائلند و دست آنها را می‌گیرند یا خیر؟ [۱۰۹].

نخستین گام عبادت

امام رضا علیه السلام فرمود: «اول عبادة الله معرفة و اصل معرفة الله توحیده؛ نخستین گام در عبادت حقیقی، شناخت خداوند است و اساس شناخت خدا، به یگانگی خواندن او است.» [۱۱۰].
[صفحه ۶۳]

نماز، بهترین عبادت

امام رضا علیه السلام فرمود: «ان الصلوة افضل العبادة لله؛ همانا نماز، بهترین وسیله‌ی بندگی برای خداست.» [۱۱۱].

خواستن نماز از فرزند

امام رضا علیه السلام فرمود: «یؤخذ الغلام بالصلوة و هو ابن سبع سنین؛ چون پسر به هفت سالگی رسید، او را به خواندن نماز وادار کنید.» [۱۱۲].

امر به نماز

امام رضا علیه السلام فرمود: سه چیز با سه چیز همراه است:
۱ - نماز گزاری که به او زکات تعلق گیرد و نپردازد، نمازش پذیرفته نیست.
۲ - و به سپاسگزاری برای خود و پدر و مادر فرمان داد، آن که سپاس پدر و مادر نکند، هرگاه خدا را سپاس کند پذیرفته نیست.

۳- به پرهیزگاری از خدا و پیوند با خویشاوند فرمان داد. آن که پیوند با خویشان ندارد از خدا بیمناک نیست. [۱۱۳].

نماز کامل

امام رضا علیه السلام فرمود: «اذا كان يوم القيامة يدعى بالعبء فاول شيء يسئل عنه الصلاة فاذا جاء بها تامة و الا زخ في النار؛ [صفحه ۶۴]

وقتی قیامت شود بنده را می‌خوانند اول چیزی که از او می‌پرسند نماز است، پس اگر نمازش را تام و تمام به جای آورده باشد، نجات می‌یابد و اگر نمازش را با شرایط و آداب صحت یا قبولی آن به جای نیاورده باشد، او را به آتش می‌افکنند. [۱۱۴].

اصل نماز چند رکعت است

امام رضا علیه السلام فرمود:

«همانا اصل نماز دو رکعت مقرر گردید و بر بعضی یک رکعت و بر بعضی دیگر دو رکعت افزوده شد و بر بعضی دیگر هیچ افزوده نشده؛ بدان جهت که اصل نماز یک رکعت است، زیرا اصل، عدد یک است، پس اگر نمازی از یک رکعت کمتر بشود، نماز نیست و پس (چون) خدای عزوجل می‌دانست که بندگان همین یک رکعت را، که کمتر از آن نمازی نیست، به نحو کامل و تام به جای نیاورده و بدان رو نمی‌آورند، یک رکعت دیگر به آن منضم کرد تا نقصان رکعت اول با به جای آوردن رکعت دوم (جبران و) تمام شود؛ از این رو خداوند عزوجل اصل نماز را دو رکعت، واجب کرد. آن‌گاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم دانست که بندگان حتی همین دو رکعت را به طور کامل و توأم با آن چه بدان امر شده‌اند به جای نمی‌آورند، پس به هر یک از نمازهای ظهر و عصر و عشاء دو رکعت افزود تا با به جای آوردن دو رکعت آخر، دو رکعت اول به تمام انجام شده باشد. [۱۱۵]. [صفحه ۶۵]

نماز واجب در شبانه‌روز

امام رضا علیه السلام فرمودند:

«ان الله - عزوجل - انما فرض على الناس في اليوم و الليلة سبع عشر ركعة، من اتى بها، لم يسئله الله - عزوجل - عما سواها؛ همانا خداوند عزوجل در شبانه‌روز هفده رکعت نماز بر مردم واجب کرده است کسی که آن را به جای آورد خداوند غیر از نماز از او سؤال نمی‌کند. [۱۱۶].

افضل واجبات بعد از معرفت خدا

امام رضا علیه السلام فرمودند: «اعلم ان افضل الفرائض بعد معرفة الله - جل و عز - الصلوة الخمس؛ بدان که افضل واجبات بعد از معرفت خدای عزوجل نماز پنجگانه است. [۱۱۷].

تقرب به سوی خدا

امام رضا علیه السلام فرمود: «الصلوة طلب الوصال الى الله من العبد؛ (نماز) مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است.»

بخشیده شده از رحمت

امام رضا علیه السلام فرمود: «الصلوة» صلوة الله للعبد بالرحمة؛ نماز عطیه و احسانی است از طرف خداوند برای بنده، که از راه [صفحه ۶۶]

رحمت و عنایت بخشیده است. [۱۱۸].

رابطه‌ی نماز و زکات

امام رضا علیه السلام فرمود: «من صلی و لم یزک تقبل صلوته؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی‌شود. [۱۱۹].

فلسفه‌ی وضو

امام رضا علیه السلام فرمود:

«انما امر بالوضوء لیکون العبد طاهرا اذا قام بین یدی الجبار و عند مناجاته؛...»

همانا امر شده است به وضو، تا آن که بنده پاک باشد، به هنگامی که می‌ایستد در مقابل خداوند جبار و همچنین وقت مناجات نمودن. [۱۲۰].

آداب وضو

امام رضا علیه السلام فرمود: «همانا امر شده است به وضو تا آن که بنده پاک باشد هنگامی که می‌ایستد مقابل خدای جبار و وقت مناجات نمودن او حق را و برای آن که مطیع باشد در آن چه او را امر فرموده و پاکیزه باشد از گناهان و نجاست با آن که در آن است فواید دیگر از [صفحه ۶۷]

قبیل بر طرف شدن کسالت و رفع شدن چرک و پاکیزه شدن دل برای ایستادن در مقابل خدای جبار و همانا واجب شد بر رو و دو دست و سر و دو پا، زیرا بنده وقتی که در حضور حضرت جبار ایستاد، همانا منکشف می‌شود از جوارح او و ظاهر گردد آن چه که وضو در آن واجب شود، زیرا با رویش سجده کند و خضوع نماید و با دستش سؤال و رغبت و رهبت نماید و منقطع به حق شود و با سرش استقبال کند حق را در رکوع و سجود، و با پاهایش بایستد و بنشیند. [۱۲۱].

نیت، شرط اساسی نماز

از امام رضا علیه السلام سؤال شد: فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست؟ امام فرمود: ۱ - نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربان برای بنده از راه حرمت و عنایت.

۲ - نماز مطالبه‌ی وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است.

۳ - وقتی که با نیت داخل نماز گردید و با تعظیم و اجلال هر چه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت و با ترتیل قرائت کرد و با خشوع رکوع کرد و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجده گذاشت و با اخلاص و آرزو تشهد خواند.

- ۴ - سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت واسعه‌ی الهی سلام داده و به پایان رساند.
- ۵ - در حالی که بین خوف و رجا باشد (چون نمی‌داند که آیا نمازش مقبول درگاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر؟) [صفحه ۶۸]

پس هرگاه چنین نمازی را به جای آورد، رعایت مسایل یاد شده را نموده، نمازی با حقیقت به جای آورده است. [۱۲۲].

شرایط نماز

امام رضا علیه‌السلام فرمود:

- ۱ - هنگامی که اراده نمودی برای انجام نماز، پس با بی‌رغبتی، کسالت، خواب آلودگی، عجله و ... مشغول به چیزی نماز، به جا نیاور.
- ۲ - با حالت حضور قلب و سکون و آرامش و تأنی، مشغول نماز نشو.
- ۳ - بر شما باد در نماز به صورت خشوع و خضوع.
- ۴ - در پیشگاه الهی چنان خاشع و خاضع باش که خشیت و خوف از سیمای تو ظاهر گردد، و به وسیله‌ی طمأنینه خوف و رجا در تو ظهور پیدا کند.
- ۵ - از کثرت ترس و ورعی که بر قلبت عارض گردیده است، پس در این حالت مقابل پروردگارت چون بنده فراری گناهکار که در مقابل مولایش قرار گرفته بایست.
- ۶ - قدم هایت را منظم کن و خود را برای اطاعت از مولایت مستعد و مهیا ساز.
- ۷ - و به چپ و راست توجه مکن.
- ۸ - و خدا را مثل این که تو را می‌بیند به حساب آور؛ زیرا اگر تو خدا را نمی‌بینی همانا خدا تو را می‌بیند.
- ۹ - با ریش و سایر اعضا و جوارحت و با جامه‌ات بازی مکن.

[صفحه ۶۹]

- ۱۰ - در حال گرفتگی بینی نماز نخوان.
- ۱۱ - و برای زنان نیز درست نیست که با نقاب و دو بند نماز بخوانند.
- ۱۲ - چشمت را در هنگامی که ایستاده‌ای به موضع سجده بینداز.
- ۱۳ - و در هنگام نماز از خودت جزع و هول و ترس از خدا ظاهر کن و با این حالات مخصوص، نشان بده که تو راغب الی الله هستی و به خدا عشق می‌ورزی.
- ۱۴ - در حال قیام گاهی به این پا و گاهی به آن پا تکیه مکن.
- ۱۵ - نمازی به جای آورد مثل این که نماز وداع است که دیگر موفق به ادای آن نمی‌شوی.
- ۱۶ - بدان که همانا تو در برابر خداوند جبار هستی، بنابراین با چیزی از اشیاء به بازی مشغول مشو و حدیث نفس مکن و قلبت را از همه چیز غیر از یاد خدا و عبادت او فارغ کن، و فقط باید به کار نماز پردازی.
- ۱۷ - هنگام نماز در حال قیام دست‌هایت را روی ران‌های پایت قرار بده.
- ۱۸ - و در شروع نمازت تکبیر بگویی.
- ۱۹ - دست هایت را تا نرمة گوشت بلند کن، به طوری که انگشت‌های ابهامت از گوش و مقابل آن تجاوز نکند.
- ۲۰ - و در قنوت نماز واجب دست هایت از سر تجاوز نکند و اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست.

- ۲۱- هرگاه به رکوع رفتی، پس دست هایت را به زانوهایت بگذار و انگشتانت را بگشا و دست هایت را جمع نموده از محاذی زانوها و پاها [صفحه ۷۰]
- خارج مکن.
- ۲۲- هنگام برخاستن از رکوع به تمام قامت بایست تا آن که مفاصلت تماما به مکان اصلی خود برگردد، و عروق رگها جا به جا شود.
- ۲۳- در سجده جبین و پیشانی و کف دست هایت را بر زمین بگذار.
- ۲۴- و انگشتان دست هایت را هنگام سجده ببند و به طرف قبله قرارش ده.
- ۲۵- و هرگاه نشستی، پس به قسمت راست بدن نشین، بلکه طرف راست را بلند نموده و بر طرف چپ بگذار و روی ران های خود بنشین.
- ۲۶- دست روی دست مگذار، بلکه دست هایت را آزاد کن و مستقیم بر رانها قرارش بده زیرا این عمل دست روی دست گذاشتن، عمل اهل کتاب است.
- ۲۷- در هنگام نماز خمیازه مکش و دست و پا را دراز مکن و آروغ نزن؛ و هرگاه این دو، تو را فشار آوردند با جد و جهد از خود دفع کن و تحمل نما.
- ۲۸- هرگاه عطسه زدی «الحمدلله» بگو.
- ۲۹- در موضع سجدهات حرکت نکن و راه مرو و به جلو و عقب نرو و ثابت و بدون حرکت باش.
- ۳۰- و در حالی که در فشار از ادراک و مدفوع هستی به نماز نایست و اگر در نماز بودی و احساس فشار و ناراحتی از آنها نمودی، پس از نماز منصرف شو؛ مگر این که خفیف باشد که توان تحمل آن را بدون زیان و ضرر به نماز داشته باشی.
- ۳۱- وقتی که به نماز ایستادی به تمام توجه قلبی و با همه [صفحه ۷۱]
- وجودت به خداوند روی آور، تا خدا به تو روی آورد.
- ۳۲- و هرگاه خواستی برای نماز وضو بگیری وضویی کامل بساز.
- ۳۳- و هرگاه خواستی سجده کنی پیشانیت را بر خاک بگذار.
- ۳۴- هرگاه به نماز روی آوردی و با توجه و حضور کامل قلبی به نماز ایستادی و آداب و شرایط نماز را حفظ کردی و با همه وجودت به سوی خدا رفتی او نیز با همه رحمت و مغفرت و عنایتش به تو روی خواهد آورد. و هرگاه از خدا رو گردان شدی و اعراض کردی خداوند نیز از تو رو گردان شود. [۱۲۳].

آداب نماز چیست

از امام رضا علیه السلام سؤال شد: آداب نماز چیست؟

امام فرمود:

۱- حضور قلب

۲- آزاد گذاشتن جوارح (بازی نکردن با آنان)

۳- خوار شمردن خود در پیشگاه خدای تعالی.

- ۴- قرار دادن بهشت سمت راست.
  - ۵- آتش جهنم را سمت چپ.
  - ۶- صراط را در مقابل مشاهده کردن.
  - ۷- خدا را در مقابل خود دیدن. [۱۲۴].
- [صفحه ۷۲]

حقیقت نماز

- از امام رضا علیه السلام سؤال شد: فدایت شوم، معنای حقیقی نماز چیست؟
- امام رضا علیه السلام فرمود: نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربان برای بنده از راه رحمت و عنایت، و نماز مطالبه‌ی وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است.
- ۱- با نیت داخل نماز گردید.
  - ۲- با تعظیم و اجلال هر چه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت.
  - ۳- با ترتیل قرائت کرد.
  - ۴- خشوع و رکوع کرد.
  - ۵- با تواضع از رکوع بلند شد.
  - ۶- با ذلت و خضوع سر به سجده گذاشت.
  - ۷- با اخلاص و آرزو تشهد خواند.
  - ۸- سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت و اسعه‌ی الهی سلام داد و به پایان رساند.
  - ۹- در حالی که بین خوف و رجاء باشد (چون نمی‌داند که آیا نمازش مقبول در گاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر؟) پس از هر گاه چنین نمازی را به جا آورد، رعایت مسایل یاد شده را نموده، نمازی با حقیقت به جا آورده است. [۱۲۵].

سر نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

[صفحه ۷۳]

- ۱- نماز اقرار به ربوبیت خدا و نفی هر گونه شریک برای او و ایستادن با کمال خضوع و کوچکی و بیچارگی در پیشگاه خداست.
- ۲- ایستادگی که با اعتراف به گناه و درخواست آمرزش گناهان پیشین و صورت نهادن بر زمین، پنج نوبت در شبانه‌روز به احترام عظمت خدا، مقرون می‌باشد. ۳- (نماز) موجب یاد خدا و دوری از غفلت و سرکشی، و باعث خشوع، فروتنی و اشتیاق، و خواهان طلب افزایش معنوی و مادی است.
- ۴- نماز انسان را به مداومت بر ذکر خدا در شب و روز برمی‌انگیزاند تا بنده، مولا و آقا و مدبر و آفریدگار خویش را فراموش نکند، چرا که فراموشکاری موجب طغیان و سرکشی خواهد شد.
- ۵- انسان در حال نماز، در پیشگاه خدا و در یاد خداست و همین حالت او را از گناهان باز می‌دارد و از انواع تباهی‌ها، جلوگیری می‌نماید. [۱۲۶].

آفات سستی در نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

پرهیزید از این که در نماز سستی و تنبلی کنید و یا حدودش را ضایع کنید یا از روی دستپاچگی رکوع و سجده نمایید یا آن چنان به جای آورید که گویی همچو خروس منقار می‌زنید یا این که نماز را سبک بشمارید یا این که به جای نماز به امور دنیوی مشغول شوید و

[صفحه ۷۴]

یا در غیر وقت نماز بخوانید، در هر حال رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: از من نیست کسی که نمازش را سبک بشمارد. قسم به خدا، بر حوض کوثر بر من نخواهد رسید. [۱۲۷].

آداب حضور قلب

امام رضا علیه السلام فرمود:

چون خواستی به نماز باستی، به حال کسالت، خواب آلودگی، شتاب و لهو و بازی نیست؛ بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور.

و بر تو باد که (در نماز) خاشع و خاضع باشی و برای خدا تواضع کنی و خشوع و خوف را بر خود هموار سازی در آن حال که بین بیم و امید ایستاده باشی و پیوسته نگران و محترز باشی. پس، بسان بنده‌ای گریخته و گنهکار که (بازگشته) در محضر مولایش ایستاده، در پیشگاه خدا بایست؛ پاهای خود را کنار هم نه و قامتت را راست نگهدار و به راست و چپ روی مگردان؛ و چنین بدان که گویی خدا را می‌بینی؛ که اگر تو او را نمی‌بینی او تو را می‌بیند. [۱۲۸].

میزان توجه قیس به نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

مردی از اصحاب امام علی علیه السلام که به او قیس می‌گفتند، به نماز ایستاد. وقتی رکعتی خواند ناگهان مار سیاهی آمد، و در موضع سجده‌ی

[صفحه ۷۵]

قیس قرار گرفت، قیس با بی‌توجهی کامل به رکوع و سجود رفت. وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت، مار به گردن قیس پیچید. سپس از یقه وارد پیراهن شد. ولی این بنده‌ی صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و آسیبی هم از مار ندید. [۱۲۹].

حمد و سوره در نماز

امام رضا علیه السلام فرمود: «امر الناس بالقراءة فی الصلوة لثلا ینکون القرآن مهجورا مضیعا؛

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده‌اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود». [۱۳۰].

وجوب سوره‌ی حمد

امام رضا علیه السلام فرمود:

اگر کسی پرسد: چرا واجب شده که در نماز قرآن خوانده شود؟

جواب این است که تا قرآن ترک نشود و ضایع نگردد؛ بلکه محفوظ مانده و درس داده شود و به این وسیله از نابودی و نخواندنش جلوگیری شود و سوره‌ی حمد واجب شده در هر نماز؛ زیرا در سوره‌ی حمد خیر و حکمت دنیا و آخرت جمع شده است. [۱۳۱].

[صفحه ۷۶]

سوره‌ی حمد در رکعت اول و دوم

امام رضا علیه السلام فرمود:

چنانچه سؤال شود که چرا در دو رکعت اول نماز، حمد و سوره، و در رکعت آخر، تسیحات اربعه واجب شده؟ گفته می‌شود: تا فرق باشد بین دو رکعتی که خدا خودش واجب کرده (که فرض الله است) و دو رکعتی که با خواست پیغمبرش واجب کرده (که فرض النبی) است. [۱۳۲].

نحوه‌ی قرائت نماز ظهر و عصر

امام رضا علیه السلام فرمود:

در نمازهایی که با صدای آهسته خوانده می‌شود، مثل ظهر و عصر صدای خواندن حمد و تسیح را به گوش خود برسان و در نمازهایی که با صدای بلند خوانده می‌شود، بلندتر از آن بخوان. [۱۳۳].

علت تسیح در رکوع و سجود

امام رضا علیه السلام فرمود:

اگر کسی بگوید: چرا دستور تسیح در رکوع و سجود داده شده؟ در پاسخ گفته می‌شود علت‌هایی دارد، از جمله این که بنده در برابر خدا، خضوع و خشوع و تعبد و ورع و آرامش و خواری و فروتنی نماید و تقربش به سوی خدا باشد، و او را تقدیس و تسیح و تمجید و تعظیم نماید و سپاسگزار آفریننده و روزی دهنده‌ی خود باشد و

[صفحه ۷۷]

اندیشه و فکر و آرزوهایش وی را به سوی غیر خدا نکشاند. [۱۳۴].

خواب رفتن در حال سجده

امام رضا علیه السلام فرمود: «چون بنده در حال سجده به خواب رود، خداوند - عزوجل - به فرشتگان گوید: بنده‌ام را ببینید که روحش را در حال اطاعتم قبضه کردم». [۱۳۵].

سیره‌ی پیشوایان

امام رضا علیه السلام ضمن نامه‌ای به مأمون چنین نوشت:

«از سیره‌ی پیشوایان: ورع و عفت و راستگویی و صلاح و طول سجده است.» [۱۳۶].

حالت دست‌ها در قنوت

«در قنوت نماز واجب دست هایت از سر تجاوز نکند، اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست.» [۱۳۷].

شهادتین در نماز

امام رضا علیه السلام فرمود:

«کمترین چیزی که در تشهد کفایت می‌کند، شهادتین می‌باشد.» [۱۳۸].

[صفحه ۷۸]

تمیز کردن مسجد

امام رضا علیه السلام فرمود:

«ان الجنة و الحور لتشتاق الی من یکسح المسجد او یأخذ منه القدی؛

بهشت و حوریان بهشتی مشتاق کسی هستند که مسجد را تمیز کند، یا آلودگی‌های آن را بگیرد.» [۱۳۹].

خطبه‌ی نماز عید

امام رضا علیه السلام فرمود:

«به این دلیل خطبه‌های نماز جمعه قبل از نماز و خطبه‌های نماز عید بعد از نماز ایراد می‌شود که نماز جمعه در طول ماه و سال زیاد تکرار می‌شود و به همین دلیل مردم از حضور در تمام مراسم و همه‌ی بخش‌های آن خسته می‌شوند و برای شنیدن خطبه‌ها نمی‌نشینند؛ اما نماز عید در طول سال دو بار برگزار می‌شود و ازدحام و حضور مردم نیز در آن بیشتر است و مردم برای شرکت در آن مشتاق‌ترند و اگر تعدادی هم بعد از نماز متفرق شوند، اکثریت آنان خواهند ماند.» [۱۴۰].

اذان گفتن در همه حال

امام رضا علیه السلام فرمود: «یؤذن الرجل و هو جالس و یؤذن و هو راكب؛

شخص اذان گو چه نشسته و چه سواره اذان می‌گوید.» [۱۴۱].

[صفحه ۷۹]

سرزنش مأمون

حضرت رضا علیه السلام هنگامی که با مأمون خلوت می‌کرد، او را بسیار موعظه می‌نمود، و او را در مورد کارهای زشتش سرزنش می‌کرد، و از عذاب الهی هشدار می‌داد، مأمون در ظاهر می‌پذیرفت، ولی در باطن ناراحت می‌شد.

روزی امام رضا علیه السلام بر مأمون وارد شد، دید او وضو می‌گیرد و غلامش به دست او آب می‌ریزد، امام رضا علیه السلام فرمود:

«ای رئیس مؤمنان! هیچ کس را در عبادت خدا شریک قرار نده!» [۱۴۲].

مأمون غلام را رد کرد و خود وضویش را به پایان رسانید.

همین تذکر امام رضا علیه السلام بر کینه و خشم باطنی مأمون نسبت به امام رضا علیه السلام افزود. [۱۴۳].

[صفحه ۸۰]

ثواب زیارت امام رضا

پاداش زیارت امام رضا

یاسر خادم می‌گوید: حضرت علی بن موسی الرضا علیهما السلام فرمود:

نباید شدت رحال کنند و بار سفر ببندند برای زیارت قبوری مگر برای زیارت قبور ما خاندان، الا و انی مقتول بالسم ظلما و مدفون فی موضع غربه. بدانید که من به وسیله سم جفا مظلومانه کشته می‌شوم و در دیار غربت مدفون می‌گردم، فمن شد رحله الی زیارتی استجیب دعائه و غفر ذنوبه؛ [۱۴۴].

کسی که بار سفر بندد، برای زیارت من، دعایش مستجاب و گناهانش بخشیده است. [۱۴۵].

بهترین راه نجات گنهکاران

نعمان بن سعد از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل می‌کند که فرمود: زود باشد که مردی از اولاد من در سرزمین خراسان بوسیله‌ی سم جفا کشته شود،

[صفحه ۸۱]

نام او نام من و نام پدر او نام فرزند عمران (موسی) است الا فمن زاره فی غربته الله تعالی ذنوبه ما تقدم منها و ما تأخر و لو كانت مثل عدد النجوم و قطر الأمطار و ورق الأشجار. [۱۴۶].

بهترین زمین بهشت

ابوهاشم داود بن قاسم جعفری گفت: از اباجعفر محمد بن علی (امام جواد علیه السلام) شنیدم که می‌فرمود: همانا بین دو کوه طوس قبضه‌ای است که از بهشت برداشته شده من دخلها کان آمنا یوم القيامة من النار [۱۴۷].

، کسی که در این سرزمین داخل بشود، در روز قیامت از آتش دوزخ در امان است. (معلوم است که منظور کسی است که به قصد زیارت امام هشتم علیه السلام بیاید و یا در آن سرزمین دفن شود و شیعه باشد؛ زیرا طبق اخبار وارده اشخاص از قبیل هارون ملعون و لو بین جبلین بلکه در همان قبه و نزدیک قبه و نزدیک مزار آن امام عظیم الشأن قرار دارد، اما نه تنها بهره‌ای از رحمت الهی ندارد، بلکه پس از دفن او را به جایگاه مناسب خودش حمل نمودند.) [۱۴۸].

جزای بهشت

عبد الرحمن بن ابی نجران گفت: سالت اباجعفر علیه السلام ما تقول لمن زارك؟ قال علیه السلام: الجنة و الله [۱۴۹].

، از امام جواد علیه السلام پرسیدم چه می‌فرماید

[صفحه ۸۲]

درباره کسی که پدر بزرگوارتان را زیارت کند؟

فرمود: به خدا قسم، جزای او بهشت است. [۱۵۰].

ثواب زیارت، بهشت

علی بن اسباط گفت: از امام جواد علیه السلام سؤال کردم چه اجری دارد کسی که پدرت را در خراسان زیارت کند؟
فرمود: الجنة و الله الجنة و الله. [۱۵۱] [۱۵۲].

ثواب زیارت رسول خدا

سلیمان بن حفص مروزی گفت: از ابی الحسن موسی بن جعفر علیهما السلام شنیدم که فرمود: همانا فرزند من علی، بوسیله سم کشته می‌شود، و در کنار هارون به خاک سپرده می‌شود در طوس، من زاره کمن زار رسول الله، کسی که او را زیارت کند، مثل این است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را زیارت کرده است. [۱۵۳] [۱۵۴].

ستاره‌ای که در خراسان غروب می‌کند

علی بن حسن بن علی بن فضال از قول پدرش نقل می‌کند که گفت: مردی از اهل خراسان به ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام عرض کرد: یا بن رسول الله! من در عالم رؤیا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را دیدم
[صفحه ۸۳]

مثل اینکه آن حضرت به من می‌فرمود: کیف أنتم اذا دفن فی أرضکم بضعتی و استحفظتم و دیعتی و غیب فی ثراکم نجمی؟
چگونه خواهید بود هنگامی که پاره تن من در سرزمین شما دفن شود و عهده‌دار امانت من باشید و در خاک شما ستاره من پنهان گردد؟

حضرت رضا علیه السلام فرمود: منم پاره‌ی تن پیغمبرتان! و منم ودیعه و نجم، ألا- فمن زارنی و هو یعرف ما أوجب الله (تبارک و تعالی) من حقی و طاعتی فأنا و آبائی شفعاؤه یوم القیامه، آگاه باشید که هر کس مرا زیارت کند، در حالی که عارف باشد به حق من و طاعت از من که خداوند واجب فرموده است در روز قیامت، من و پدرانم شفیعان او هستیم، هر کس که ما شفیع او باشیم، اهل نجات است، اگر چه گناه جن و انس به گردن او باشد.

هر آینه مرا حدیث فرمود پدرم از قول جدم که پدرش (امام باقر علیه السلام) از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرد که فرموده است: هر کس که در خواب مرا ببیند، خودم را دیده است؛ زیرا شیطان هرگز به صورت من و اوصیاء من و شیعیان آنها نخواهد شد و همانا رؤیا (خواب دیدن) جزئی از هفتاد جزء نبوت است. [۱۵۵] [۱۵۶].

معادل هزار حج

احمد بن محمد بن ابی نصر بزنی گفت: در کتاب (نامه) حضرت ابوالحسن الرضا علیه السلام خواندم که: به شیعیان من ابلاغ کن که زیارت من
[صفحه ۸۴]

نزد خداوند معادل هزار حج است.

احمد گفت: به امام نهم جواد الائمه علیه السلام عرض کردم: آیا معادل هزار حج است؟

فرمود: آری به قسم، حج است برای کسی که از روی معرفت به حق آن بزرگوار، او را زیارت کند. [۱۵۷] [۱۵۸].

ثواب هزار شهید

ابوالصلت عبد السلام بن صالح هروی گفت: از حضرت امام علیه السلام شنیدم که می فرمود: و الله ما منا الا مقتول شهید، به خدا قسم، همه ما ائمه کشته و شهید می شویم.

شخصی عرض کرد: یا بن رسول الله! چه کسی شما را می کشد؟

فرمود: بدترین خلق خدا در زمان من مرا با زهر می کشد، سپس در خانه‌ای ضیق در بلاد غربت دفن می کند، بدان هر کس مرا در غربت زیارت کند، خداوند متعال ثواب و مزد صد هزار شهید و صد هزار صدیق و صد هزار حج کننده و عمره کننده و صد هزار مجاهد در نامه عملش می نویسد و در زمره‌ی ما محشور نموده و در درجات بلند بهشت همنشین ما قرارش می دهد. [۱۵۹] [۱۶۰].

یکی از باغستان‌های بهشت

علی بن حسن بن علی بن فضال از قول پدرش خبر داد که

[صفحه ۸۵]

ابوالحسن حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام، فرمود: ان بخراسان لبقعة یأتی علیها زمان تصیر مختلف الملائکة و لا یزال فوج ینزل من السماء و فوج یصعد الی أن ینفخ فی الصور، همانا در خراسان بقعه‌ای است که زمانی محل رفت و آمد ملائکه گردد، همواره فوجی از آسمان نزول نمایند و بالا روند و این ادامه دارد تا آنکه در صور دمیده شود (تا قیامت).

عرض کردند: یا بن رسول الله! این کدام بقعه است؟

فرمود: در سرزمین طوس و آن باغی از باغستان‌های بهشت است، من زارنی فی تلک البقعة کان کمن زار رسول الله، کسی که در آن بقعه مرا زیارت کند همانند کسی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را زیارت کرده است و خداوند متعال برای او بنویسد ثواب هزار حج نیکو و هزار عمره قبول شده، و کنت أنا و آبائی شفعاثة یوم القیامة. [۱۶۱] [۱۶۲].

امام رضا فریادرس است

امام رضا علیه السلام فرمود: کسی که مرا در دوری از وطن و غربت زیارت کند، روز قیامت در سه جا به فریادش می رسم تا او را از هول، آن سه موقف نجات دهم: ۱- هنگامی که نامه‌های اعمال از طرف راست و چپ در پرواز است (که اگر به دست راست داده شود نشانه نجات است).

۲- نزد پل صراط (که از مو باریکتر و از شمشیر برنده تر است)

[صفحه ۸۶]

۳- نزد میزان که اعمال بندگان را میسنجد. [۱۶۳].

زهی مراتب خوابی که به زبیداری است

اینجانب بنابر فرموده شیخ رئیس که فرمود: «از عوامل ضعف بینایی چشم، خوابیدن با شکم سیر است و لازم است بین غذای شب و خوابیدن فاصله انداخت»، همیشه مقید بودم شام را سر شب صرف کنم تا فاصله مورد نظر شیخ را مراعات کرده باشم که مبادا خدای نکرده چشمم که یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های کسب دانش و پیمودن راه کمال است ضرر ببیند و این امر سبب شود که از تحصیل علم و کمال باز بمانم (یا در شب حتی الامکان از خوردن غذا خوداری کنم).

ولی با این همه شبی از شب‌ها (در شب چهارشنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۴۰۵ قمری برابر با اول اسفند ۱۳۶۳) شامم به تأخیر افتاد و متأسفانه بعد از شام خواب شدیدی بر من عارض شد.

برای اینکه فرموده‌ی شیخ را عمل کرده باشم، بلند شدم و شروع کردم به قدم زدن و تا دوازده نصف شب بیدار بودم، ولی بر اثر شدت حالت خواب نتوانستم از خوابیدن خودداری کنم، لذا خوابیدم.

خواب شیرین بود و رؤیای شیرین‌تر که به زیارت حضرت ثامن الحجج، علی بن موسی الرضا علیه‌السلام تشریف حاصل کردم. در ابتدا به اشاره تفهیم فرمودند که: چرا کمتر خودت را به ما نشان می‌دهی و پس از آن به عبارت صریح به من فرمودند: «این قدر خودت را زحمت

[صفحه ۸۷]

مده، ما چشم تو را تا آخر عمر ضمانت می‌کنیم».

الحمد لله که از این بشارت آن ولی الله اعظم که به لقب ضامن هم شناخته شده است، برایم یقین حاصل است که هر دو کریمه من تا آخرین دقایق عمرم بینا خواهند بود، چون ضامن شان معتبر است، چنانکه مشمول الطاف دیگر آن حضرت نیز بودیم و هستیم. و آن که حضرت فرمود: «چرا کمتر خودت را به ما نشان می‌دهی؟»

شاید علتش این بود که در آن اوان، بر اثر تراکم اشتغال درس و بحث و تصنیف و تصحیح، مدتی به زیارت حضرت بی‌بی ستی فاطمه معصومه علیهما‌السلام خواهر آن جناب توفیق نیافتم و تشریف حاصل نکردم. شگفت این که در آن شب اصلاً اندیشه آن جناب در خاطر من نبود. [۱۶۴] [۱۶۵].

[صفحه ۸۸]

دعا در نماز

دعا هنگام شنیدن اذان صبح و مغرب

«اللهم انی اسألك باقبال نهارك و ادبار لیلک، و حضور صلواتك، و اصوات دعواتك، و تسبیح ملائكتك، ان تتوب علی انك انت التواب الرحیم؛

پروردگارا! از تو می‌خواهم به روی آوردن روزت و پشت کردن شبت، و هنگام نمازهایت و صداهای خوانندگان و تسبیح فرشتگان، که توبه‌ام را بپذیری، به درستی که تو توبه‌پذیر و مهربانی». [۱۶۶].

دعا بعد از اقامه و قبل از تکبیر

«اللهم رب هذه الدعوة التامة و الصلاة القائمة، بلغ محمدا صلی الله علیه و آله، الدرجة و الوسيلة، و الفضل و الفضيلة، و بالله استفتح، و بالله استنجح، و بمحمد رسول الله و آل محمد صلی الله علیه و علیهم اتوجه؛

[صفحه ۸۹]

خدایا! ای پروردگار این دعای کامل (اذان و اقامه) و نماز به پا شده، محمد - که درود تو بر او و خاندانش باد - را درجه و وسیله و فضل و فضیلت عطا فرما، و به نام خداوند آغاز کرده و از او طلب یاری می‌کنم، و به محمد رسول او و خاندانش - که درود خدا بر آنان باد - روی می‌آورم». [۱۶۷].

دعا در قنوت

«رب اغفر و ارحم، و تجاوز عما تعلم، انك انت الاعز الاجل الاكرم؛

پروردگارا! ببخشای و رحم کن، و از آن چه می‌دانی در گذر، به درستی که تو برتر والاتر و گرامی‌تری.» [۱۶۸].

[صفحه ۹۰]

دعا پس از هر نماز

دعا در تعقیب نمازهای واجب

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده که فرمود: «برای طلب روزی بعد از هر نماز بگو:

«یا من یملک حوائج السائلین، یا من لکل مسألة منک سمع حاضر و جواب عتید، و لکل صامت منک علم باطن محیط؛

ای کسی که حوائج نیازمندان در اختیار اوست، ای کسی که از طرف تو برای هر درخواست گوش شنوا و پاسخی مهیا، و برای هر

سکوت کننده‌ای آگاهی به باطن و احاطه به آن وجود دارد.» [۱۶۹].

در تعقیب نماز صبح

«بسم الله و صلی الله علی محمد و آله، و افوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد، فوقیه الله سیئات ما مکروا، لا اله الا انت سبحانک

انی کنت من الظالمین، فاستجبنا له، و نجیناه من الغم، و کذالک ننجی المؤمنین، حسبنا الله و نعم الوکیل، فانقلبوا بنعمه من الله و

فضل لم

[صفحه ۹۱]

یمسهم سوء؛

به نام خداوند و درود او بر محمد صلی الله علیه و آله و سلم و خاندانش باد، و کارم را به خداوند سپردم، به درستی که او به

بندگان داناست، پس خداوند او را از مکر و حيله‌های زشت ایشان در امان داشت، خدایی جز تو نیست، پاکی و منزه‌ی، به

درستی که من از گناهکاران هستم، پس دعایش را مستجاب کرده و او را از غم نجات دادیم، و این گونه ایمان آورندگان را

نجات می‌دهیم، خداوند مرا کفایت می‌کند و او بهترین نگهبان است، با نعمت الهی و فضل او به گونه‌ای گرویدند که بدی به

ایشان اصابت نمی‌کند.» [۱۷۰].

دعای در تعقیب نماز صبح

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده که فرمود: هر که بعد از نماز صبح صد بار بگوید:

«بسم الله الرحمن الرحیم، لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم؛

«به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان، حول و قوه‌ای جز به اراده‌ی خداوند برتر و والاتر نیست.»

این سخن از سیاهی چشم به سپیدی آن نزدیک‌تر است به اسم اعظم الهی است. [۱۷۱].

دعا در سجده شکر

«لک الحمد ان اطعتک، و لا حجة لی ان عصیتک، و لا صنع لی و لا

[صفحه ۹۲]

غیری فی احسانک، و لا عذر لی ان اسأت، ما اصابنی من حسنة فمکنک، یا کریم اغفر لمن فی مشارق الارض و مغاربها، من

المؤمنین و المؤمنات؛

حمد و سپاس از آن توست اگر اطاعت تو را نمودم، و دلیل و برهانی برایم نیست اگر عصیان و سرپیچی تو را کردم، در احسان و بخشش تو، من و غیر من اختیار و تصرفی ندارم، و اگر گناه کردم عذر و بهانه‌ای ندارم؛ ولی بزرگوار آن چه از نیکی به من می‌رسد از جانب توست، زنان و مردان مؤمن در شرق و غرب جهان را ببخشای.» [۱۷۲].

دعا در سجده شکر

از حضرت امام رضا علیه‌السلام نقل است که فرمود: «بعد از نماز واجب به جهت شکرگزاری بنده به سبب موفق شدن او از طرف خدا به انجام نماز واجب، سجده‌ی شکر انجام می‌شود، و اما کمترین چیزی که می‌توان در این سجده گفت آن است که سه بار بگوید:

شکرا لله، شکرا لله.» [۱۷۳].

[صفحه ۹۳]

رفع حاجت توسط امام رضا

نماز انتخاب همسر

حضرت رضا علیه‌السلام فرماید: «چون خواهی ازدواج کنی، از خدا خیر بخواه؛ سپس اقدام کن، دو رکعت نماز بگذار و دست‌ها را به درگاه خدا بردار و بگو: «خداوندا! من در اندیشه‌ی زناشویی ام، همسری برایم فراهم کن که از نظر اندام و اخلاق پاکدامن، نگهداری مال و آبروی شوهر، زیبایی و فرزندآوری سرآمد زنان باشد.»
ابوبصیر گفت که: امام صادق علیه‌السلام فرمود: «چون یکی از شما قصد تزویج کرد دو رکعت نماز بخواند و خدا را حمد کند.»

نماز رفع گرفتاری

از حضرت رضا علیه‌السلام نقل شده است: «چون گرفتاری شدیدی برایت پیش آید که تو را غمگین سازد، دو رکعت نماز بخوان، در رکعت اول فاتحه و آیه‌ی الکرسی، و در رکعت دوم فاتحه و سوره‌ی قدر. بعد قرآن را بر بالای سر بگذار و ده بار بگو:

«اللهم بحق من ارسلته الی خلقک و بحق کل آیه و بحق کل من مدحته

[صفحه ۹۴]

فیه علیک و بحقک علیه و لا تعرف احدا عرف بحقک منک.»

پس ده بار بگو: «یا سیدی یا الله»

ده بار «بحق محمد»

ده بار «بحق علی»

ده بار «بحق فاطمه»

ده بار «بحق الحسن»

ده بار «بحق الحسین»

و همین طور تمام ائمه علیهم السلام را می‌شماری تا حضرت ولی (عج). همانا از جای خود برنخاسته باشی تا حاجت تو روا شود، ان شاء الله.

نماز رفع غم و هم

از حضرت امام رضا علیه السلام روایت شده: «دو رکعت نماز بخوان و در هر رکعت بعد از حمد سیزده بار سوره‌ی قدر. چون فارغ شدی سجده کن و بگو:

«اللهم یا فارح الهم و کاشف الهم و مجیب دعوة المضطربین و رحمن الدنیا و رحیم الاخره صل علی محمد و آل محمد و ارحمنی رحمة تطفی بها عنی غضبک و سخطک و تغنینی بها عن سواک.» بعد گونه‌ی راست را به زمین بچسبان و بگو:

«یا مذل کل جبار عنید و یا معز کل ذلیل و حقک قد بلغ المجهود منی فی امر کذا فرج عنی.»

پس گونه‌ی چپ را به زمین بچسبان و بگو مانند آن را، بعد به سجود برگرد و مانند آن را بگو، خداوند غم او را فرج دهد و حاجت او را روا کند.

[صفحه ۹۵]

نماز حاجت منقول از امام رضا

به روایت شیخ در مصباح مقاتل بن سلیمان گوید: به امام رضا علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم به من دعایی برای برآورده شدن حوائج تعلیم بفرما. فرمود: چون حاجتی مهم به درگاه خداوند داشتی غسل کن و پاکترین جامه‌ی خود را بپوش، قدری بوی خوش را استعمال کن و آنگاه به پشت بام یا جایی که سقف نباشد برو و دو رکعت نماز بخوان. در رکعت اول سوره‌ی حمد را بخوان و آن گاه قل هو الله احد را پانزده بار بخوان و سپس به رکوع برو و همان سوره را پانزده بار بخوان. آن گاه پس از پایان نماز سجده کن و در سجده بگو:

اللهم ان کل معبود من لدن عرشک الی قرار ارضک فهو باطل مضمحل سواک فانک الله الحق المبین افض لی حاجه کذا و کذا الساعه الساعه.

و به جای کذا و کذا حاجت خود را نام می‌بری و در طلبیدن حاجت اصرار می‌کنی.

[صفحه ۹۶]

درمان با دعا

دعا؛ سلاح پیامبران

امام علی بن موسی الرضا علیه السلام، فرمود:

سلاح پیامبران را به همراه داشته باشید.

گفته شد: ای فرزند رسول خدا، سلاح پیامبران چه بود؟

فرمود: دعا. [۱۷۴].

دعا برای رفع اندوه

«اللهم انت ثقتی فی کل کرب، و انت رجائی فی کل شدة، و انت لی فی کل امر نزل بی ثقة و عده، کم من کرب یضعف عنه الفؤاد، و تقل فی الحيلة، و تعیی فی الامور، و یخذل فی البعید و القریب و الصدیق، و یشمت فی العدو، انزلته بک و شکوته الیک، راغباً الیک فی عمن سواک، ففرجته و کشفته و کفیتیه.

فانت ولی کل نعمه، و صاحب کل حاجة، و منتهی کل رغبة فلک

[صفحه ۹۷]

الحمد کثیرا، و لک المن فاضلا، بنعمتک تتم الصالحات.

یا معروفا بالمعروف معروف، و یا من هو بالمعروف موصوف، انلنی من معروفا تغیننی به عن معروف من سواک، برحمتک یا ارحم الراحمین؛

«پروردگارا! تو محل وثوق من در هر سختی، و امیدم در هر مشکلی می‌باشی، و در هر امری که بر من وارد می‌شود زاد و توشه ام تو هستی، چه بسیار مشکلاتی که قلب‌ها را ناتوان و چاره‌اندیشی را ضعیف، و امور را دشوار، دور را نزدیک، و راستگو در آن مخدول، و دشمن در آن شاد می‌گردد، و آن را با تو در میان گذارده و شکایت آن را به تو نمودم، در حالی که در آن تنها امیدم به تو بوده، و تو گشایش عطا کرده و مشکل را برطرف نموده و مرا کفایت کردی. پس تو دهنده‌ی هر نعمت، و صاحب هر حاجت، و منتهایی هر امید می‌باشی، پس سپاس فراوان بر تو و برترین منت از آن توست، به نعمت تو کارهای نیک کامل می‌گردد. ای شناخته شده‌ای که با کارهای نیک شناخته شده‌ای! و ای کسی که به کار نیک موصوف گردیده‌ای! مرا از کارهای نیک بهره‌مند ساز تا از کار نیک غیر تو بی‌نیاز گردم، و به رحمت ای مهربان‌ترین مهربانان.» [۱۷۵].

دعا برای رفع بلا

«لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم؛

نیرو و توانی جز به اراده‌ی خداوند برتر و والاتر نیست.» [۱۷۶].

[صفحه ۹۸]

دعا برای قضاء حوائج

«یا صاحبی فی شدتی، و یا ولیی فی نعمتی، و یا الهی و اله ابراهیم و اسحاق و یعقوب، یا رب کهیص و یس و القرآن الحکیم.

اسألک یا احسن من سئل، و یا خیر مرتجی، اسألک ان تصلی علی محمد و ال محمد.»؛

«ای سرپرستم در مشکلاتم، و ای صاحب نعمت من، و ای پروردگارم و پروردگار ابراهیم و اسحاق و یعقوب، ای پروردگار کهیص و یس و قرآن حکیم.

از تو می‌خواهم ای بهترین کسی که از او حاجت خواسته شده، و ای بهترین کسی که خوانده شد، و ای بخشنده‌ترین عطا کننده، و ای بهترین امید داشته شده، از تو می‌خواهم که بر محمد و خاندانش درود فرستی.» [۱۷۷].

نماز در قضاء حوائج

از آن حضرت روایت شده که فرمود:

«هر که حاجتی دارد که قادر بر آن نیست، به خداوند بزرگ عرضه دارد - تا آن جا که فرمود: روز چهارشنبه و پنج‌شنبه و جمعه را روزه گرفته، و در روز جمعه سرش را با گل خطمی می‌شوید، و بهترین لباسش را پوشیده و بوی خوش استعمال می‌کند، آن گاه به

شخص مسلمانی در حد توانش صدقه می‌دهد، و زیر آسمان می‌رود به گونه‌ای که چیزی بین او و آسمان مانع نباشد، آن‌گاه رو به قبله نموده

[صفحه ۹۹]

و دو رکعت نماز می‌گذارد.

در رکعت اول یک بار سوره‌ی حمد و پانزده بار سوره‌ی توحید را می‌خواند، آن‌گاه به رکوع رفته و آن را پانزده بار می‌خواند، سپس سر برداشته و پانزده بار می‌خواند، به سجده رفته و پانزده بار می‌خواند، پس از سر برداشتن و در سجده‌ی دوم نیز پانزده بار سوره‌ی توحید را می‌خواند، در رکعت دوم نیز چنین می‌کند، آن‌گاه تشهد خوانده و سلام می‌گوید و پانزده بار سوره‌ی توحید را می‌خواند.

آن‌گاه به سجده رفته و این عمل را تکرار می‌کند، آن‌گاه گونه‌ی راستش را روی زمین می‌گزارد و عمل را تکرار می‌کند، و گونه‌ی چپ را بر زمین می‌نهد و عمل را مجدداً ادامه می‌دهد.

آن‌گاه سر به سجده نهاده و با حالتی گریان می‌گوید:

«یا جواد یا ماجد، یا واحد یا احد یا صمد، یا من لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد، یا من هو هکذا و لا هکذا غیره، اشهد ان کل معبود من لدن عرشک الی قرار ارضک باطل الا وجهک جل جلالک.

یا معز کل ذلیل، و یا مذل کل عزیز، تعلم کربتی، فصل علی محمد و آله و فرج عنی».

آن‌گاه گونه‌ی راست را روی زمین گذارده و عمل را تکرار می‌کند، و سپس گونه‌ی چپ را بر زمین نهاده و عمل را مجدداً تکرار می‌کند. [۱۷۸].

نماز برای حاجت‌های مهم

از مقاتل بن مقاتل روایت شده:

[صفحه ۱۰۰]

به حضرت امام رضا علیه‌السلام عرضه داشت: فدایت شوم! دعایی برای قضاء حوائج به من تعلیم فرما؟ فرمود:

«هرگاه حاجت مهمی به سوی خداوند داشتی غسل کرده و بهترین لباس را بپوش و مقداری بوی خوش استعمال کرده و زیر آسمان برو، و دو رکعت نماز بگزار، نماز را آغاز کرده و سوره‌ی حمد را می‌خوانی و سپس پانزده مرتبه سوره‌ی توحید را قرائت می‌کنی، آن‌گاه به رکوع رفته و پانزده مرتبه این سوره را می‌خوانی، و مانند نماز جعفر طیار ادامه می‌دهی، غیر از آن که در این نماز قرائت پانزده مرتبه می‌باشد، بعد از نماز به سجده رفته و می‌گویی:

اللهم ان کل معبود من لدن عرشک الی قرار ارضک فهو باطل سواک، فانک انت الله الحق المبین، اقض لی حاجه کذا، و کذا الساعه؛ و در این مورد اصرار می‌کنی.

«پروردگارا! هر معبودی جز تو از عرش تا زمین باطل می‌باشد، به درستی که تو خداوند حق آشکاری می‌باشی، این حاجت مرا برآور، همین لحظه، همین لحظه» [۱۷۹].

دعا برای قضای حوائج با توسل به قرآن

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده:

«هرگاه امر شدیدی بر تو عارض شد دو رکعت نماز بگزار، در یکی از آنها سوره‌ی حمد و آیه‌الکرسی، و در رکعت دوم سوره‌ی حمد و سوره‌ی

[صفحه ۱۰۱]

قدر را بخوان، پس قرآن را بالای سر خود قرار بده و بگو:

اللهم بحق من ارسلته الی خلقک، و بحق کل آیه فیہ، و بحق کل من مدحتہ فیہ علیک، و بحقک علیہ، و لا نعرف احدا اعرف بحقک منک.

یا سیدی یا الله - عشر مرات، بحق محمد - عشرا و بحق علی - عشرا بحق فاطمه - عشرا؛

پروردگارا! به حق کسی که او را به سوی خلقت فرستادی، و به حق تمام آیاتی که در آن است، و به حق کسانی که در قرآن ایشان را مدح و توصیف نموده‌ای، به حق تو بر آنها، و کسی را آگاه‌تر به حق تو از خودت نمی‌شناسیم.

ای آقایم خدا - ده مرتبه، به حق محمد - ده مرتبه، به حق علی - ده بار، به حق فاطمه - ده بار.

و نام هر یک از امامان بعد از او را برده و به حق آنان خداوند را ده بار سوگند ده، تا این که به امام زمان خودت برسی، از جایگاهت بر نمی‌خیزی مگر این که حاجتت بر آورده باشد. [۱۸۰].

دعا برای قضای حوائج

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده:

دو رکعت نماز خوانده، در هر رکعت یکبار سوره‌ی حمد و سیزده بار سوره‌ی قدر خوانده شود، پس از فراغ به سجده رفته و گوید:

«اللهم یا فارح الهم، و کاشف الهم، و مجیب دعوة المضطربین، یا رحمان الدنیا و رحیم الاخره، صل علی محمد و آل محمد، و ارحمنی رحمہ

[صفحه ۱۰۲]

تطفی عنی غضبک و سخطک، و تغنینی بها عن رحمہ من سواک؛

پروردگارا! ای برطرف کننده‌ی هم و زایل کننده‌ی غم، واجبات کننده‌ی دعای بیچارگان، ای مهربان در دنیا و در آخرت، بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا مشمول رحمتت بگردان، رحمتی که به آن غضب و سخطت خاموش شده، و مرا از رحمت غیر تو بی‌نیاز گرداند. [۱۸۱].

دعای برای ادای دین

از امام جواد علیه‌السلام روایت شده:

شخصی نزد امام رضا علیه‌السلام آمده و گفت: ای فرزند رسول خدا! فرزندان بسیار داشته و دینی بر گردن دارم و دچار مشکل شده‌ام، دعایی به من بیاموز که هرگاه خدا را بدان دعا بخوانم خداوند روزی به من عنایت فرماید.

فرمود: «ای بنده‌ی خدا! وضو بگیر و آن را زیبا به عمل آور، سپس دو رکعت نماز به جای آور، که رکوع و سجده‌ی آن را کامل انجام دهی، سپس بگو:

یا ماجد یا کریم، یا واحد یا کریم، اتوجه الیک بمحمد نبیک نبی الرحمة، یا محمد یا رسول الله، انی اتوجه بک الی الله ربک و رب کل شیء ان تصلی علی محمد و علی اهل بیته.

و اسألك نفعه من نفعاتک، و فتحا یسیرا، و رزقا واسعا، الم به شعنی، و افضی به دینی، و استعین به علی عیالی؛

«ای بخشنده! ای بزرگوار! ای یکتا! ای بزرگوار! به تو روی می‌کنم

[صفحه ۱۰۳]

با محمد پیامبر رحمت، ای محمد ای رسول خدا صلی الله علیه و آله! من با تو به سوی خدا پروردگارت هر چیزی روی کرده‌ام، که بر محمد و خاندانش درود فرستی.

و از تو نسیمی از رحمت و پیروزی آسان و روزی گسترده می‌خواهم، که پراکنندگی ام را به اجتماع مبدل و دینم را ادا کرده، و با آن به خانواده‌ام کمک نمایم.» [۱۸۲].

دعا برای رفع دشمن

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده:

هرگاه یکی از شما خواست علیه دشمنش دعا کند، بگوید:

«اللهم اطرقة بلیلة لا اخت لها، و ابح حریمه؛

خداوندا! او را به دردی که مشابه ندارد مبتلا کن، و احترامش را زائل ساز.» [۱۸۳].

دعا برای هر دردی

خالد عیسی گوید: حضرت امام رضا علیه‌السلام این تعویذ را به من آموخت و فرمود: «این را به برادران مؤمنت آموزش بده که برای هر دردی است:

اعیذ نفسی برب الارض و رب السماء اعیذ نفسی بالذی اسمہ برکة و شفاء؛

به پروردگار زمین و آسمان خود را پناهنده می‌سازم، خود را به

[صفحه ۱۰۴]

کسی که با نام او هیچ دردی ضرر نمی‌رساند پناهنده می‌کنم، به کسی که نامش برکت و شفاست پناهنده می‌شوم.» [۱۸۴].

دعا برای رفع درد

«یا ربه یا سیداه! صل علی محمد و اهل بینه، و اکشف عنی ما اجد؛

«ای پروردگار! ای آقایم! بر محمد و خاندانش درود فرست و آن چه می‌یابم را برطرف فرما.» [۱۸۵].

دعا برای تمامی بیماری‌ها

زکریا بن آدم مقری که خادم آن حضرت می‌باشد گوید: روزی امام رضا علیه‌السلام مرا صدا زد و فرمود: «بر تمامی بیماری‌ها بگو:

یا منزل الشفاء و مذهب الداء، انزل علی وجعی الشفاء؛

ای نازل کننده‌ی شفا، و ای برطرف کننده‌ی درد، بر بیماریم شفا عنایت فرما.» [۱۸۶].

دعا برای درد تب

از حسن بن علی و شاء روایت شده که حضرت امام رضا علیه‌السلام فرمود: «چرا چهره‌ات زرد است؟»

گفتم: به تب سختی مبتلا شده‌ام.

آن حضرت کاغذ و دواتی طلب کرده و نوشتند:

[صفحه ۱۰۵]

«بسم الله الرحمن الرحيم، ابجد هوز، حطی عن فلان بن فلان؛

«به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان ابجد هوز حطی از فلان پسر فلان.» [۱۸۷].

دعا برای شفای تب

کنفعمی می‌گوید: به خط آن حضرت یافت شد که: برای تب روی سه ورق کاغذ نوشته می‌شود: در برگه‌ی اول نوشته می‌شود:

«بسم الله الرحمن الرحيم، لا تخف انك انت الاعلی؛

به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان، ترس تو برتر می‌باشی.»

و در برگه‌ی دوم بعد از: به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان.

«لا تخف نجوت من القوم الظالمین؛

ترس، از گروه ستمکاران نجات یافتی.»

و در برگه‌ی سوم بعد از: به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان.

«الا له الامر و الخلق تبارك الله رب العالمین؛

آگاه باش عالم امر و خلق از آن اوست، مبارک است خداوند که پروردگار جهانیان است.»

آن‌گاه بر هر قطعه سه بار سوره‌ی توحید خوانده و شخص تب دار هر برگه را در یک روز می‌بلعد، تا در سه روز انجام شود، که به

یاری خدا شفا می‌یابد. [۱۸۸].

[صفحه ۱۰۶]

دعا برای رفع سحر

از محمد بن عیسی روایت شده که گفت: از حضرت امام رضا علیه‌السلام در مورد سحر و جادو پرسیدم، فرمود:

«آن حق است و به اذان الهی ضرر می‌رساند، هر گاه سحری به تو اصابت کرد دست هایت را تا مقابل چهره‌ات بلند کرده و بر آن

بخوان:

«بسم الله العظيم، رب العرش العظيم، الا ذهب و انقرضت؛

به نام خداوند برتر، پروردگار عرش بزرگ، جز آن که رفته و نابود گردد.» [۱۸۹].

دعا برای یافتن گمشده

روایت شده که امام رضا علیه‌السلام فرمود: «هر گاه حیوانی یا متاعی از تو گم شده آیه‌ی «و عنده مفاتيح الغیب» را تا آخر بخوان.

سپس بگو:

«اللهم انك تهدي من الضالّة، و تنجي، من العمى و ترد الضالّة، صل على محمد و آله، و اغفلى و رد ضالتي؛

پروردگارا! تو از گمراهی هدایت کرده و از کوری نجات می‌دهی، و گمشده را باز میگردانی، بر محمد و خاندانش درود فرست و

مرا بیامرزد و گم شده‌ام را باز گردان.» [۱۹۰].

دعای رؤیت هلال ماه رمضان

از حضرت امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود:

«ای شیعیانم! آن گاه که هلال ماه رمضان طلوع کرد با دست بدان

[صفحه ۱۰۷]

اشاره نمایید، بلکه رو به قبله ایستاده و دست‌ها را به سوی آسمان بلند کنید، و هلال را مخاطب قرار داده و بگویید:

«ربنا و ربك الله رب العالمين، اللهم اجعله علينا هلالا مباركا، و وقفنا لصيام شهر رمضان، و سلمنا فيه و تسلما منه في يسر و عافية و

استعملنا فيه بطاعتك، انك على كل شيء قدير؛

پروردگار ما و تو، پروردگار جهانیان است، خداوندا! این هلال را بر ما هلال مبارک قرار ده و ما را برای روزه‌ی ماه مبارک رمضان

موفق کن، ما را در این ماه در آسایش و سلامتی سالم گردان و از گناهان به دور دار و به اطاعتت مشغول دار، به درستی که تو بر

هر کار قادر و توانایی.» [۱۹۱].

دعا هنگام افطار

«اللهم لك صمنا بتوفيقك، و على رزقك افطرا بامرک، فتقبله منا و اغفر لنا، انك انت الغفور الرحيم؛

پروردگار! به توفیق تو برای تو روزه گرفته، و به فرمانت با روزیت افطار می‌کنیم، آن را از ما قبول فرما و ما را بیمارز، به درستی که

تو آمرزنده و مهربانی.» [۱۹۲].

دعا قبل از نماز عید

«الله اكبر، الله اكبر، على ما هدانا، الله اكبر، على ما رزقنا من بهيمة الانعام، و الحمد لله على ما ابلانا؛

خداوند برتر است، خداوند برتر است، خداوند برتر است، برای

[صفحه ۱۰۸]

آن که ما را هدایت کرده، خداوند برتر است برای آن که ما را از گوشت حیوانات روزی داده است، و سپاس مخصوص اوست که

ما را مورد آزمایش قرار داده است.» [۱۹۳].

دعا در روز عید فطر

روایت شده که:

مأمون در یک روز عید از امام خواست که نماز عید بخواند، امام در حالی که لباس سفید بر بدن و قطعه کرباس سفیدی بر سر

داشت برای نماز خارج شد، و در حالی که بین صف‌های نماز حرکت می‌کرد می‌فرمود:

«اللهم صل على و على ابوی آدم و نوح، اللهم صل على و على ابوی ابراهيم و اسماعيل، اللهم صل على و على ابوی محمد و علی؛

خداوندا! بر من و پدرانم آدم و نوح درود فرست، خدایا! بر من و بر پدرانم ابراهیم و اسماعیل درود فرست، خدایا! بر من و بر

پدرانم محمد و علی درود فرست.» [۱۹۴].

دعا هنگام خروج از منزل

«بسم الله امنت بالله، توكلت على الله، لا حول و لا قوة الا بالله؛

«به نام خدا، به خدا ایمان آورده و بر او توکل می‌کنم، و حول و قوه‌ای جز به اراده او نمی‌باشد.» [۱۹۵].

[صفحه ۱۰۹]

دعا هنگام سوار شدن بر مرکب

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده: هر که هنگام سوار شدن بر مرکب بگوید: «بسم الله، و لا قوة الا بالله، الحمد لله الذي سخر لنا هذا و ما كنا له مقرنين؛

به نام خدا و نیرویی جز به اراده‌ی خدا نیست، سپاس خدای را که این وسیله را مسخر کرد و ما قادر بر آن نبودیم.» خود و مرکبش تا زمانی که از آن پیاده شود در حفظ و امنیت می‌باشد.» [۱۹۶].

دعا هنگام سوار شدن بر کشتی

در روایت علی بن اسباط آمده که حضرت امام رضا علیه‌السلام فرمود: اگر در دریا سفر کردی آن‌گاه که بر کشتی قرار گرفتی بگو:

«بسم الله و مجراها و مرساها، ان ربی لغفور رحیم»

و آن‌گاه که امواج دریا به حرکت در آمد به جانب چپ خود تکیه کن و با دست راست به امواج اشاره کرده و بگو: قری بقرار الله، و اسکنی بسکینه الله، و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم؛

به سکون الهی ساکن و به آرامش او آرام شوید، و حول و قوه‌ای جز به اراده‌ی خداوند برتر و بالا نیست.» [۱۹۷].

دعا برای طلب روزی حلال

احمد بن محمد بن ابی نصر روایت می‌کند که به حضرت امام

[صفحه ۱۱۰]

رضا علیه‌السلام عرضه داشتم: فدایت شوم، از خدا بخواه که روزی حلال نصیبم فرماید تا آن‌جا که گفت: امام علیه‌السلام فرمود: بگو:

«اسألک من رزقک الواسع؛ از تو روزی گسترده خواستار می‌باشم.» [۱۹۸].

دعا برای طلب امنیت و ایمان

از یونس روایت شده که گفت:

به امام رضا علیه‌السلام عرضه داشتم: دعای مختصری به من بیاموز، فرمود: بگو:

«یا من دلتی علی نفسه، و ذلل قلبی بتصدیقه، أسألک الامن و الايمان فی الدنيا و الاخرة؛

ای کسی که مرا به خود راهنمایی کرده و قلبم را برای تصدیق خود آماده نمودی، از تو امنیت و ایمان در دنیا و آخرت را خواستارم.» [۱۹۹].

دعا برای طلب سلامتی

«یا الله یا ولی العافیة، و رازق العافیة، و المنعم بالعافیة، و المنان بالعافیة، و المتفضل بالعافیة، علی و علی جمیع خلقک رحمان الدنیا و الاخره و رحیمهما، صل علی محمد و آل محمد و ارزقنا العافیة، و تمام العافیة، فی الدنیا و الاخره، یا ارحم الراحمین؛ خدایا! ای دهنده‌ی عاقبت و روزی دهنده‌ی آن و نعمت دهنده به آن و منت گذار بدان، و تفضل کنده‌ی به آن بر من و تمامی مخلوقاتش، ای مهربان و

[صفحه ۱۱۱]

عطوف در دنیا و آخرت، بر محمد و خاندانش درود فرست، و به ما در دنیا و آخرت عافیت و سلامتی و تمامیت آن را و شکر بر آن را عطا فرما، ای مهربان‌ترین مهربانان.» [۲۰۰].

دعا هنگام خروج از مسجد الحرام

موسی بن سلام گوید: از امام رضا علیه السلام اعمال عمره را انجام داد، هنگامی که خانه خدا را وداع کرد و به در حناتین رسید - تا آن جا که گوید: - هنگامی که به کنار در رسید فرمود:

«اللهم انی خرجت علی ان لا اله الا انت؛

خدایا! خدایا با این عقیده از خانه تو خارج شدم که معبود م جز تو نمی‌باشد.» [۲۰۱].

دعا هنگام چرخاندن تسبیح

از حضرت امام رضا علیه السلام نقل است: هر که تسبیحی از تربت امام حسین علیه السلام درست شده است را بچرخاند و بگوید:

«سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر؛

منزه است خداوند و سپاس مخصوص اوست، و معبودی جز او نمی‌باشد و خداوند برتر از توصیف است.»

با هر قطعه‌ای از تسبیح خداوند شش هزار نیکی برای او نوشته و شش هزار گناه را محو می‌کند، و شش هزار درجه مقامش بالاتر رفته، و همین مقدار شفاعت را نصیب او می‌نماید.» [۲۰۲].

[صفحه ۱۱۲]

فضیلت سوره‌ی توحید

از عبد العزیز بن مهتدی روایت شده که گفت: از امام رضا علیه السلام در مورد توحید سؤال کردم فرمود:

«کل من قرء «قل هو الله احد» و امن بها، عرف التوحید؛

هر که سوره توحید را بخواند و به آن ایمان آورد، توحید را می‌شناسد.»

گفتم: آن را چگونه بخواند؟

فرمود: همان گونه که مردم می‌خوانند، و بعد از خواندن اضافه فرمود که دو بار بگوید:

«کذالك الله ربی، کذالك الله ربی؛ این چنین است پروردگارم.» [۲۰۳].

[صفحه ۱۱۳]

کرامات امام رضا

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

در عنفوان جوانی و آغاز درس زندگانی که در مسجد جامع آمل سرگرم به صرف و تهجد عزمی راسخ و ارادتی ثابت داشتم؛ در رؤیای مبارک سحری به ارض اقدس رضوی تشریف حاصل کردم و به زیارت جمال دل‌آرای ولی الله اعظم، ثامن الحجج، علی بن موسی الرضا - علیه و علی آبائه و ابنائه آلف التحیه و الثناء - نائل شدم.

در آن لیل مبارکه قبل از آن که به حضور با هر النور امام علیه‌السلام مشرف شوم، مرا به مسجدی بردند که در آن مزار حبیبی از احباء الله بود و به من فرمودند: در کنار این تربت دو رکعت نماز حاجت بخوان و حاجت بخواه که برآورده است، من از روی عشق و علاقه مفرطی که به علم داشتم نماز خواندم و از خداوند سبحان علم خواستم.

سپس به پیشگاه والای امام هشتم، سلطان دین رضا - روحی لثربته الفداء، و خاک درش تاج سرم - رسیدم و عرض ادب نمودم، بدون این که سخنی بگویم، امام که آگاه به سر من بود و اشتیاق و التهاب و تشنگی مرا برای تحصیل آب حیات علم می‌دانست فرمود: «نزدیک بیا!»

[صفحه ۱۱۴]

نزدیک رفتم و چشم به روی امام گشودم، دیدم با دهانش آب دهانش را جمع کرد و بر لب آورد و به من اشارت فرمود که: بنوش، امام خم شد و من زبانم را در آوردم و با تمام حرص و ولع که خواستم لب‌های امام را بخورم، از کوثر دهانش آن آب حیات را نوشیدم و در همان حال به قلبم خطور کرد که امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام فرمود: «پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله آب دهانش را به لبش آورد و من آن را بخوردم که هزار در علم و از هر دری هزار در دیگری به روی من گشوده شد.»

پس از آن امام علیه‌السلام طی الارض را عملاً به من بنمود، که از آن خواب نوشین شیرین که از هزاران سال بیداری من بهتر بود به در آمدم، به آن نوید سحرگاهی امیدوارم که روزی به گفتار حافظ شیرین سخن به ترنم آیم که:

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

و ندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند

چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی

آن شب قدر که این تازه براتم دادند [۲۰۴].

توسل به امام رضا

جناب آقای محمد نورانی یگانه جریان شفا یافتن خود را چنین نگاشتند، در اثر رسیدن یک خبر ناگوار، مبتلا به مرض قلب شدم و این بیماری هفت سال به طول انجامید، به پزشکان معالج مراجعه کردم، نتیجه‌ای حاصل نشد، بلکه همواره رو به شدت می‌گذاشت به

[صفحه ۱۱۵]

طوری که اگر می‌خواستم از منزل که در محله سیدان (واقع در خیابان چهار مردان) بود به حرم حضرت معصومه علیهما‌السلام مشرف شوم، می‌بایست چندین مرتبه بین راه استراحت کنم، یکی از اطباء گفت: آیا تاکنون به پزشک مراجعه کرده‌ای؟ در جواب گفتم: هفت سال و نتیجه نگرفتم.

به من گفت: نه آنها درد تو را تشخیص داده‌اند نه من، اما از رنگ چهره‌ات معلوم است، آیا می‌توانی شفا بگیری؟

در جواب گفتم: منتظر بودم که دکترها جواب کنند، گفت: برو شفا بگیر و اگر شفا گرفتی مرا هم مطلع کن.

آمدم منزل و به حضرت امام رضا علیه‌السلام متوسل شدم، اما نه قادر بر مسافرت بودم نه خرجی راه را داشتم، تا آنکه یکی از

بستگان به منزل ما آمده و گفت: هیئت می‌خواهد به مشهد برود اتوبوس‌ها منتظر تو هستند.

گفتم: من که ثبت نام نکردم.

گفت: بیا بیرون و ببین، من از خانه بیرون آمده تا بگویم من نمی‌توانم مسافرت کنم او به من گفت: این مبلغ را بگیر و برو انشاء الله بر می‌گرددی و پول مرا می‌دهی.

پول را گرفته و به طرف اتوبوس حرکت کردم، همین که به اتوبوس رسیدم، گفتند: کجائی چرا دیر کردی؟

به اتفاق هیئت به مشهد الرضا علیه‌السلام رفتم و روز سوم بالا سر حضرت قلبم گرفت بحدی که در شرف مرگ بودم، در این حال چند نفر از زائرین هم آمده و از من خواستند که برایشان زیارت نامه بخوانم، گفتم: خادم برای شما می‌خواند.

[صفحه ۱۱۶]

گفتند: تو بخوان خادم هم متوجه شده به من امر کرد که بخوان.

زیارتنامه را که خواندم حال منقلب گشت دیگر با کسی سخن نگفتم و رو به ضریح مطهر رفتم مردم هم برایم راه باز کردند، دست خود را به ضریح گرفتم و از شدت ناراحتی گفتم: سرم را به ضریح بزنم تا بمیرم، یک باره به خودم آمدم که بی‌احترامی کردم، لذا از حضرت معذرت خواستم که مرا ببخشد و شروع کردم به گریه کردن، یک وقت متوجه شدم که هیچ‌گونه کسالت و دردی در وجود من نیست، درد و ناراحتی قلب به کلی برطرف گشت، یکی از دوستانی که از قم با کاروان ما آمده بود اما از قسمت پا فلج بود که معمولاً یکی از رفقا او را کول می‌گرفتند و به حرم می‌آوردند، در بالا سر مبارک نشسته بود، و منتظر بود که بیایند و او را ببرند، من در آن ساعت نزد او رفتم و گفتم بیا تا به مسافر خانه برویم.

گفت: باید بیایند و مرا ببرند.

گفتم: خودم.

گفت: شما ناراحتی قلبی داری.

گفتم: من شفا گرفتم، لذا نشستم زمین و او را به دوش گرفته و یک سره مسافر خانه آوردم و از پله بالا برده و در اطاقش او را زمین گذاردم.

عیالش با دیدن این منظره صدا زد: فلانی! چرا ایشان را به زحمت انداختی، آخر او قلبش ناراحت است! او در جواب عیالش گفت: ایشان شفا گرفتند.

به طوری صحت یافتم که وقتی به وطن برگشتم کارهای سنگین و دشوار را به عهده می‌گرفتم و هیچگاه احساس درد و ناراحتی نکردم،

[صفحه ۱۱۷]

الحمد لله. [۲۰۵].

مرض خطرناک و مهلک است

در کتاب «فتح و فرج» حاج اسماعیل شکری بروجردی متخلص به «خباز» گوید مرحوم سید حسن برد سکنی (برد سکن قریه ایست در کاشمر) برای من نقل کرد و گفت:

مرضی به پهلوی من روی آورد به نحوی که از درد خواب و راحتی از من سلب شده بود. لذا به هزار زحمت مبلغی پول برای معالجه فراهم کردم و آمدم به شهر و نزد دکتر رفتم و چون دکتر مرا معاینه کرد. پس از معاینه گفت:

این مرض خطرناک و مهلک است و سیصد تومان هم خرج دارد. چون چنین گفت، من با خودم گفتم: چه کنم من که این قدر

پول ندارم. اتفاقاً مریضی دیگر همان وقت وارد شد که او نیز به همان مرض من مبتلا بود. چون گفتم: پهلویم درد می‌کند دکتر او را معاینه کرد و پس از معاینه گفت: باید عمل شود و سیصد تومان خرج دارد. دیدم فوراً دست در بغل کرد و سیصد تومان تمام به دکتر داد. دکتر هم همان وقت او را به اتاق دیگر برد برای عمل و من در آن جا از سوراخ و روزنه نگاه می‌کردم. دیدم دکتر او را برای عمل روی تخت خوابانید و دست و پایش را محکم بست. آن‌گاه پهلوی او را باز کرد و دیدم به یک مرتبه تیغی بر پهلوی او کشید که صدای ناله‌ی آن مرد بلند شد و دکتر سطلی در زیر پهلوی او گذاشت و دیدم خون و جراحات مانند

[صفحه ۱۱۸]

ناودان می‌ریزد و آن مرد داد می‌زند و دکتر به او پرخاش و تغیر می‌نمود و سیگار می‌کشید. من چون این منظره را دیدم و عازم زیارت حضرت رضا علیه‌السلام شدم و رو به راه نهاده تا به مشهد مقدس رسیدم. آن‌گاه وضوء ساخته و به حرم مشرف شدم و سرم را به ضریح آن حضرت بردم و با حال گریه عرض کردم:

ای امام رضا! اولاً: من سیصد تومان ندارم که به دکتر بدهم.

ثانیاً: از آن عمل می‌ترسم و اگر بمیرم نزد دکتر برای این عمل نمی‌روم.

آن‌گاه سرم را به ضریح زدم و غش کردم چون به حال آمدم ملتفت خود شدم که باید به مستراح بروم. پس از حرم شریف بیرون آمدم و خودم را به مستراح رساندم و دیدم آنچه از پهلوی مرد مریض بیرون شد از زیر من بیرون آمد و درد پهلوی من آرام شد. مثل این که هیچ دردی نداشته‌ام. پس از آن توجه حضرت رضا علیه‌السلام چند روز در مشهد مقدس ماندم و آن قلیل پولی را که داشتم سوغاتی خریدم و با کمال صحت و سلامتی به وطن خود برگشتم به برکت وجود مقدس حضرت ثامن‌الائمه علیه‌السلام

[۲۰۶] [۲۰۷].

چشم فرزندم شفا یافت

جناب شیخ عبد الهادی سیستانی دام عزه طی نامه‌ای نوشت:

در تابستان سال ۱۳۶۷ هجری شمسی به اتفاق خانواده به منظور

[صفحه ۱۱۹]

زیارت حضرت امام رضا علیه‌السلام به مشهد مقدس مشرف شدم، مدتی بود که فرزندم محمد به ضعف چشم مبتلا بود تا آنجا که مکرراً اظهار می‌داشت که در چشمم پر می‌بینم و همه جا به چشمم تار است نظر به این که سن ایشان حدود پنج سال بود و این چنین به تاری و ضعف چشم مبتلا شده بود برای ما بسیار نگران کننده بود، در این تشریف، شبی با یکدیگر به حرم مشرف شدیم، هنگام نماز مغرب بود که در مسجد بالا سر حضرت، محمد اظهار کرد که سرم به شدت درد می‌کند و چشمم خوب نمی‌بیند. به او گفتم: اینجا محضر حضرت رضا علیه‌السلام است، بسیاری از کورها و مردمی که بیماری‌های بدون علاج داشته‌اند شفا گرفته‌اند، پدر جان! امشب خودت از امام رضا علیه‌السلام بخواه تا چشم تو را نیز شفا کرامت فرماید.

این را گفتم و مشغول نماز مغرب شدم.

محمد از ناراحتی زیاد گریه می‌کرد و امام رضا علیه‌السلام را صدا می‌زد و صورت خود را با کاشی‌های حرم و زمین می‌مالید، نماز مغرب را خواندم و از حال این طفل، من هم منقلب شدم و متوسل به حضرت گردیده و مشغول نافله شدم، پس از نافله مغرب محمد گفت: بابا سرم خوب شد و دیگر درد نمی‌کند؛ گفتم چشمت چطور است؟

گفت: فرقی نکرده.

گفتم: همچنان توسلت را ادامه بده باز هم از امام رضا علیه‌السلام بخواه تا تو را به کلی شفا بخشد.

مشغول نماز عشاء شدم، پس از نماز و زیارت از حرم خارج شدیم، محمد با خوشحالی دستم را فشرد و گفت: بابا همه چیز را [صفحه ۱۲۰]

روشن و خوب می‌بینم و آن پر هم از پیش چشمم برداشته شده حتی سنگ ریزه های کف خیابان را هم خوب می‌بینم. و السلام علی الامام الرؤوف علی بن موسی الرضا. [۲۰۸].

ماه رضانی با نان و پیاز

مرحوم استاد فاضل تونی در دوران تحصیلی در امر معاش سختی بسیار کشیده و چشیده است. وی می‌فرمود: سالی در مشهد که مشغول تحصیل بودم، در ماه مبارک رمضان آن سال فقط سه تا سحر را با نان و پیاز، ولی صفای باطن و لذت روحی و معنوی را در همان سال یافته‌ام. [۲۰۹].

نرم گشتن بندهای آهن

یکی از محبان امام رضا علیه‌السلام را بعد از شهادت وی حبس نمودند، و زنجیر گران بر گردن و پایش نهادند، و او را در خانه‌ای که حبس نموده بودند آتش زدند، که دایم مناقب امام گفتی، و درهای مدح اولاد رسول سفتی، بعد از امر سوختن خانه چون آن فقیر بی‌گناه از این حال آگاه شد مناجات نمود که یا رب به حق آن امامی که از انگور زهرآلود چهره به باغ شهادت گردآلود کرد، و به حق رضای آن رضا که به تقدیر تو موافق گشته و به داغ دوری فرزندان و مفارقت جان راضی شد، مرا از این بند گران خلاصی ده، و آتش سوزان را به محبت اولاد خلیل [صفحه ۱۲۱]

خود بر من گلستان کن، همان دم به کرم مجیب دعوة المضطربین (الدعاء) بندهای آهن چون موم نرم گشت، و از آن آتش بلا به خاک جسم آب محبت زده، چون باد از آن ورطه خلاص شد که به یک سر موی وی مضرت نرسید. [۲۱۰].

کرامات سیزدهم

موسی بن سیار می‌گوید: همراه حضرت رضا علیه‌السلام بودم، همین که نزدیک دیوارهای توس رسیدیم صدای ناله و گریه‌ای شنیدیم، من به جست و جوی آن رفتم، ناگهان دیدم جنازه‌ای را می‌آورند؛ آن حضرت در حالی که پای از رکاب خالی کرده بود پیاده شد و به طرف جنازه آمد و آن را بلند کرد و چنان بدان چسبید همچون بچه‌ای که به مادرش می‌چسبید آن‌گاه رو به من کرده، فرمود:

«من شیخ جنازه ولی من اولیائنا خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه لا ذنب له.»

هر کس جنازه‌ای از دوستان ما را تشییع کند، مثل روزی که از مادر متولد شده، گناهانش زودده می‌شود. بالاخره جنازه را کنار قبر گذاشتند. امام علیه‌السلام مردم را به یک طرف کرد تا میت را مشاهده نمود و دست خود را روی سینه‌اش گذاشت و فرمود: فلانی! تو را بشارت میدهم که بعد از این دیگر ناراحتی نخواهی دید.

عرض کردم: فدایت شوم؛ مگر این مرد را می‌شناسی؟ اینجا

[صفحه ۱۲۲]

سرزمینی است که تاکنون در آن گام ننهاده‌ای.

فرمود: موسی! مگر نمی‌دانی که اعمال شیعیان ما هر صبح و شام بر ما عرضه می‌شود [۲۱۱].

رفع درد پا

مرحوم ملا محمدباقر بیرجندی (۱۲۷۶ - ۱۳۵۲ ق) در کتاب «کبریت احمر» صفحه ۴۳۴ گوید: در سفری که مشرف شدم به زیارت حضرت رضا علیه‌السلام پای احقر چند شبانه‌روز چنان به شدت درد گرفت که خواب از من رفته بود و از شدت درد، بدن این ضعیف مرتعش می‌شد و این درد و حال خود را از کسان خود مخفی می‌داشتیم که کدورت نکشند و بر آن صبر می‌کردم با آن که طاقت صبر نداشتیم.

روزی به حضرت ثامن‌الائمه علیه‌السلام عرض کردم از حال خود و از خاک روی سنگ‌های روضه‌ی منوره گرفتم و بر پای خود و مواضع درد مالیدم. فوراً درد زائل گردید و استراحت یافتم و الحمد لله بعد هم عود نکرد و این کرامت باهره را خود مشاهده کردم از برکت آن حرم مطهر.

بگو به خازن جنت که خاک این مجلس

بیر به روضه‌ی رضوان و عود مجمر کن [۲۱۲] [۲۱۳].

ثواب دو رکعت نماز

اباصلت هروی گفت: حضرت رضا علیه‌السلام می‌فرمود: من به زودی مظلومانه با سم کشته می‌شوم و قبرم کنار قبر هارون خواهد بود

[صفحه ۱۲۳]

خداوند تربت مرا محل رفت و آمد شیعیان و اهل‌بیتم قرار خواهد داد؛ هر که مرا در غربتم زیارت کند، بر من واجب خواهد شد که در روز قیامت او را زیارت کنم.

قسم به آن کسی که محمد صلی الله علیه و آله را گرامی داشته و او را از میان جهانیان به نبوت برگزیده است؛ هر کس در کنار قبرم دو رکعت نماز بگذارد خداوند گناهایش را می‌آمرزد.

زائران قبر من در روز قیامت گرامی‌ترین وارد شوندگان بر خدای تعالی هستند هر مؤمنی که مرا زیارت کند و در راه زیارت قطره‌ای از آسمان بر صورتش بچکد، خداوند بدنش را بر آتش جهنم حرام می‌کند. [۲۱۴].

دعا بعد از نماز حمد

هر وقت حضرت رضا علیه‌السلام پس از نماز جمعه از مسجد جامع برمی‌گشت، دست‌های خود را بلند کرده و می‌گفت: «اللهم ان کان فرجی مما انا فیه بالموت فعجل لی الساعة و لم یزل مغموما مکروبا الی ان قبض صلوات الله علیه» [۲۱۵].

«خدایا! اگر فرج من به مرگم فراهم می‌شود، هم اکنون مرگ مرا برسان؛ پیوسته غمگین و محزون بود تا شهید شد.» [۲۱۶].

کرامات دوم

ابراهیم بن شبرمه گفت: روزی حضرت رضا علیه‌السلام در محلی که بودیم وارد شد و درباره‌ی امامت ایشان بحث کردیم وقتی خارج شد، من و

[صفحه ۱۲۴]

رفیقم که پسر یعقوب سراج بود، در پی آن جناب رفتیم؛ هنگامی که وارد بیابان شدیم، ناگهان به آهوانی برخوردیم. آن حضرت

به یکی از آن‌ها اشاره کرد، آهو فوراً پیش آمد و در مقابل آن حضرت ایستاد. امام علیه‌السلام دستی به سر آهو کشید و آن را به غلامش داد.

آهو به اضطراب افتاد که به چراگاه باز گردد، آن حضرت سخنی گفت که ما نفهمیدیم. آهو آرام گرفت.

سپس رو به من کرده فرمود: باز ایمان نمی‌آوری؟

عرض کردم: چرا آقای من! تو حجت‌الخدایی بر مردم.

من از آنچه قبلاً گفته بودم توبه کردم؛ آن‌گاه رو به آهو کرده و فرمود: برو! آهو اشک ریزان خود را به آن حضرت مالید و به چرا رفت.

بعدها رو به من کرده، فرمود: می‌دانی چه گفت؟

گفتم خدا و پیامبرش بهتر می‌دانند؛ آهو گفت: وقتی مرا نزد خود خواندی، به خدمت رسیدم و امیدوار شدم که از گوشتم خواهی خورد، اما حال که دستور رفتن مرا دادی، افسرده شدم. [۲۱۷] [۲۱۸].

شفای یک نابینا

مرحوم محدث قمی (۱۲۹۲ - ۱۳۵۹ ق) در «فوائد الرضویه» از «ثاقب المناقب» نقل نموده که مؤلف ثاقب گفته است:

از جمله امور و قضایائی که ما خود مطلع شدیم از حضرت رضا علیه‌السلام این بود که محمد بن علی نیشابوری هفده سال نابینا بود و هیچ چیز را نمی‌دید.

[صفحه ۱۲۵]

پس از نیشابور به قصد زیارت حضرت رضا علیه‌السلام حرکت و خود را به مشهد آن حضرت رسانید، پس با حال تضرع نزد قبر مطهر مشرف گردید و زیارت کرد.

فوضع وجهه علی قبره الشریف باکیا، رفع رأسه بصیرا و سمی بالمعجزی.

یعنی: آن‌گاه روی خود را بر قبر شریف نهاد در حالی که گریه می‌کرد و چون سر بلند کرد دیده‌های او روشن شده بود و «معجزی» نامیده شد.

چون این عنایت و مرحمت از آن امام ثامن علیه‌السلام به او شد تا آخر عمر در مشهد رضوی اقامت کرد و هیچ گونه دردی به چشم او راه نیافت. [۲۱۹] [۲۲۰].

شفای مریضی که دکترها عاجز بودند

آقای میرزا «احمد علی هندی» مردی دانشمند، مقدس، پارسا، شایسته و پاکدامن بود، بیش از پنجاه سال در جوار سالار شهیدان حضرت ابی‌عبدالله علیه‌السلام بود.

وی نقل می‌کند: «زخمی در پای من پیدا شد که دکترها از معالجه‌ی آن عاجز و از بهبودی آن ناامید شدند. پدرم با اینکه خودش از دکترهای بسیار خوب و حاذق هند بود، هر چه دکتر متخصص بود، همه را برای معالجه‌ی پای من حاضر نمود.

هر یک از آنها دقیقاً معاینه کرده، به عجز و ناتوانی خود اعتراف نموده، گفتند: «این زخم غیرقابل درمان است.» تا اینکه دکتر فرنگی

[صفحه ۱۲۶]

که بسیار حاذق و فهمیده و متخصص در جراحی بود، برای معالجه آوردند، جراحی را دید و سپس فتیله‌ای در داخل زخم فرو برد،

بعد فتیله را بیرون آورد و نگاهی کرد و گفت: «تو را جز حضرت مسیح نمی‌تواند معالجه کند و بهبودی بخشد.»

گفت: «این زخم به مغز استخوان رسیده و دیگر قابل درمان نیست؛ این مریض بیش از دو روز زنده نمی‌ماند.»

چون شب فرا رسید و به خواب رفتم، در خواب دیدم که: سید و مولای من حضرت ابی الحسن الرضا علیه السلام نزد من آمد و نور از چهره‌ی مبارکش می‌درخشید. بعد مرا صدا زد و فرمود: «ای احمد! به طرف ما بیا!» عرض کردم: «آقای من! شما که می‌دانید من قدرت و توانایی آمدن به سوی شما را ندارم.» ایشان دوباره فرمود: «بیا به طرف ما!» بلند شدم و به سوی آن حضرت رفتم، چون به خدمتش رسیدم دست مبارکش را بر جای زخم من کشید. بعد عرض کردم: «ای مولا و آقای من! آرزوی زیارت شما را دارم.» فرمود: «امکان پذیرد ان شاء الله تعالی.»

وقتی از خواب بیدار شدم، اثری از زخم ندیدم، ولی قدرت اینکه راز را افشا و آشکار کنم نداشتم، به هیچ کس نمی‌توانستم بگویم، زیرا از من نمی‌پذیرفتند، و باورشان نمی‌شد.

سرانجام راز از پرده بیرون افتاد و منتشر شد. پادشاه هند، خبردار شد و مرا خواست، به من تبرک جست و برای من حقوقی، معین و مقرر ساخت، هر سال آن حقوق را برای من می‌فرستاد. [۲۲۱] [۲۲۲].

پاورقی

- [۱] در محضر استاد، ص ۹۱. (به نقل از آقای محسن غروی‌ان).
- [۲] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ص ۱۶، ح ۲، از ب ۳.
- [۳] مجالس الشیعه، صفحه ۱۳ - ۱۲.
- [۴] همان مدرک، ص ۱۵. اصول الکافی.
- [۵] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۲.
- [۶] عیون اخبار الرضا، ج ۲ ص ۱۸۰.
- [۷] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۳۱.
- [۸] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۸۴.
- [۹] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۳۱.
- [۱۰] ناسخ التواریخ: در حالات امام حسین علیه السلام: ج ۳، ص ۲۹۴؛ ذیل حدیث از امالی صدوق رحمه الله.
- [۱۱] مجالس الشیعه، ص ۱۹.
- [۱۲] بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۲۵۷.
- [۱۳] بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۳۱.
- [۱۴] آل عمران / ۳۹.
- [۱۵] نامه‌ها و برنامه‌ها، ص ۲۶۹ و ۲۷۰.
- [۱۶] شرح نهج البلاغه، ۲۹۱: ۱۵.
- [۱۷] عیون اخبار الرضا، ۱۹۷: ۲، بحار الانوار، ۹۰: ۴۹، ح ۴.
- [۱۸] لقاء الله، ص ۱۶۵.
- [۱۹] الائمة الاثنی عشر (هاشم معروف)، ص ۳۹۴.
- [۲۰] اصول کافی، ج ۱، ص ۴۸۹ و ۴۹۰.

- [۲۱] ترجمه‌ی ارشاد مفید، ج ۲، ص ۲۵۷.
- [۲۲] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۰۴.
- [۲۳] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۰۵ و ۲۰۶.
- [۲۴] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۸۶.
- [۲۵] احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۴۳۷.
- [۲۶] مجالس الشیعه، ص ۳۳۰.
- [۲۷] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۹۱.
- [۲۸] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۳۶.
- [۲۹] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۹۳.
- [۳۰] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۷۲ - ۱۷۳.
- [۳۱] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۲۱.
- [۳۲] عیون اخبار الرضا ج ۲، ص ۱۳۶ - ۱۳۷.
- [۳۳] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام ص ۹۴.
- [۳۴] بحار، ج ۴۹، ص ۱۱۷.
- [۳۵] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۳۰.
- [۳۶] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۳۷.
- [۳۷] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۳۱.
- [۳۸] کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۱۵ و ۲۱۶.
- [۳۹] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۸۱.
- [۴۰] سوره‌ی کهف آیه آخر.
- [۴۱] بحار، ج ۴۹، ص ۱۰۴ به نقل از کافی ج ۳.
- [۴۲] ص ۶۹، مجالس الشیعه، ص ۳۴۰ و ۳۴۱.
- [۴۳] بحار الأنوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲.
- [۴۴] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۲، ص ۵۴۱.
- [۴۵] مجالس الشیعه، ص ۳۳۱.
- [۴۶] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، باب ۴۴ ح، ص ۱۷۸.
- [۴۷] مجالس الشیعه، ص ۳۳۷ - ۳۳۲.
- [۴۸] مجالس الشیعه، ص ۳۴۲ - ۳۴۳.
- [۴۹] صحیفه الرضا، ص ۸۰.
- [۵۰] صحیفه الرضا، ص ۸۰.
- [۵۱] صحیفه الرضا، ص ۸۰.
- [۵۲] صحیفه الرضا، ص ۸۲.
- [۵۳] بحار الانوار، ج ۲، ص ۳۰۷؛ اصول وافی، ج ۲، ص ۱۱۳.

- [۵۴] بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۳۱۰.
- [۵۵] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۹۸.
- [۵۶] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۸۲، ح ۶ از باب ۴۴.
- [۵۷] مجالس الشیعۀ، ۳۳۷ و ۳۳۸.
- [۵۸] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۳۴ ذیل، ح ۴ باب ۳۷.
- [۵۹] مجالس الشیعۀ، ص ۱۳۰ - ۱۳۱.
- [۶۰] بحار، ج ۴۹، ص ۱۱۶، از عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۰۵ و ۲۰۶.
- [۶۱] مجالس الشیعۀ، ص ۱۲۸ - ۱۲۷.
- [۶۲] محمد محمدی اشتهاردی، داستانهای شنیدنی از چهارده معصوم علیه السلام، ص ۱۴۹.
- [۶۳] در نسخه‌ای (رسول الله).
- [۶۴] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۸۵، ح ۴، از باب ۶۹.
- [۶۵] مجالس الشیعۀ، ص ۴۴۰.
- [۶۶] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۷۶، ح ۱، از باب ۴۴.
- [۶۷] مجالس الشیعۀ، ص ۳۴۲.
- [۶۸] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۸۲.
- [۶۹] مناقب آل ابیطالب، ج ۴، ص ۳۶۰.
- [۷۰] نگاهی بر زندگی امام رضا علیه السلام، ص ۱۳۴.
- [۷۱] ثواب الاعمال، ص ۲۲۳.
- [۷۲] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۱۲.
- [۷۳] شفا بخش و مشکل گشا، ص ۱۸۲.
- [۷۴] شفا بخش و مشکل گشا، ص ۴۳.
- [۷۵] رساله حوله الرؤیه، ص ۱۶.
- [۷۶] دیدگان او را درک نمی کنند، ولی او دیدگان را درک می کند.
- [۷۷] رساله حول الرؤیه، ص ۱۰۱.
- [۷۸] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۶۸.
- [۷۹] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۶۵.
- [۸۰] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۶۵.
- [۸۱] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۶۰.
- [۸۲] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۵۹.
- [۸۳] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۵۸.
- [۸۴] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۵۳.
- [۸۵] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۴۰.
- [۸۶] ذکرهاى مستحبی، ص ۱۲۰.

- [۸۷] ذکرهای مستحبی، ص ۱۰۲.
- [۸۸] سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۶۱.
- [۸۹] ذکرهای مستحبی، ص ۷۸.
- [۹۰] ذکرهای مستحبی، ص ۵۹.
- [۹۱] ذکرهای مستحبی، ص ۵۴.
- [۹۲] ذکرهای مستحبی، ص ۳۸.
- [۹۳] ذکرهای مستحبی، ص ۳۸.
- [۹۴] شفابخش و مشکل گشا، ص ۱۸۰.
- [۹۵] شفابخش و مشکل گشا، ص ۴۰.
- [۹۶] شفابخش و مشکل گشا، ص ۳۹.
- [۹۷] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۱۶۸.
- [۹۸] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۱۵۳.
- [۹۹] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۳۸۸.
- [۱۰۰] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۳۹۵.
- [۱۰۱] تحف العقول، ص ۳۰۸.
- [۱۰۲] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۳۳۰.
- [۱۰۳] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۴۱۳.
- [۱۰۴] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۳۳۰.
- [۱۰۵] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ص ۳۲۸.
- [۱۰۶] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ص ۳۲۸.
- [۱۰۷] مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۱۰۱.
- [۱۰۸] بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۴۹.
- [۱۰۹] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۱، ص ۶۰.
- [۱۱۰] عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۲.
- [۱۱۱] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۳۶۵.
- [۱۱۲] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ص ۱۱۴.
- [۱۱۳] جامع آیات و احادیث موضوعی، ص ۲۳۱.
- [۱۱۴] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۱، ص ۲۲۹.
- [۱۱۵] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۴۴.
- [۱۱۶] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۳۷.
- [۱۱۷] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۳۷.
- [۱۱۸] بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶.
- [۱۱۹] بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲.

- [۱۲۰] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴.
- [۱۲۱] عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴.
- [۱۲۲] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۳۹۰.
- [۱۲۳] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۶۴.
- [۱۲۴] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۱، ص ۲۱۲.
- [۱۲۵] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۰۰.
- [۱۲۶] بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۶۱.
- [۱۲۷] مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۲.
- [۱۲۸] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۲۱۳.
- [۱۲۹] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۹۹.
- [۱۳۰] جامع و آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۱، ص ۱۸۲.
- [۱۳۱] بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۵۴.
- [۱۳۲] بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۸۸.
- [۱۳۳] بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۷۶.
- [۱۳۴] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۵۰۲.
- [۱۳۵] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۵۴۱.
- [۱۳۶] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۵۴۱.
- [۱۳۷] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۲، ص ۵۶۷.
- [۱۳۸] جامع آیات و احادیث نماز، ج ۲، ص ۵۸۰.
- [۱۳۹] جامع آیات و احادیث موضوعی نماز، ج ۲، ص ۲۹۸.
- [۱۴۰] وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۱۲.
- [۱۴۱] من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۸۵.
- [۱۴۲] لا تشرک بعباده ربک احدا، اقتباس از آیهی ۱۱۰ سوره‌ی کهف.
- [۱۴۳] کشف الغمه، ج ۳، ص ۱۰۸.
- [۱۴۴] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۵۸، ب ۶۶، ح ۱.
- [۱۴۵] مجالس الشیعه، ص ۴۲۳.
- [۱۴۶] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۲، باب ۶۶، ح ۱۷.
- [۱۴۷] عیون اخبار الرضا علیه السلام: ج ۲، ص ۲۵۹، باب ۶۶، ح ۶.
- [۱۴۸] مجالس الشیعه، ص و ۴۲۴ - ۴۲۵.
- [۱۴۹] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۱، باب ۶۶، ح ۱۲.
- [۱۵۰] مجالس الشیعه، ص ۴۲۶.
- [۱۵۱] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۱، ح ۱۳، باب ۶۶.
- [۱۵۲] مجالس الشیعه، ص ۴۲۶.

[۱۵۳] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲ ص ۲۶۴، ح ۲۳، باب ۶۶.

[۱۵۴] مجالس الشیعه، ص ۴۲۶ - ۴۲۷.

[۱۵۵] موسوعه الامام الصادق علیه السلام، تألیف مرحوم آیه الله حاج سید محمد کاظم قزوینی (ره) ج ۱۰، به نقل از امالی صدوق (ره) ص ۶۱ ح ۱۰.

[۱۵۶] مجالس الشیعه، صفحه ۴۲۸ و ۴۲۹.

[۱۵۷] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۰، ح ۱۰، باب ۶۶.

[۱۵۸] مجالس الشیعه، صفحه ۴۲۹.

[۱۵۹] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۰، باب ۶۶ ح ۹.

[۱۶۰] مجالس الشیعه، صفحه ۴۲۹ و ۴۳۰.

[۱۶۱] عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۰، باب ۶۶، ح ۹.

[۱۶۲] مجالس الشیعه، ص ۴۳۰.

[۱۶۳] مجالس الشیعه، ص ۴۳۷.

[۱۶۴] هزار و یک نکته، ص ۶۱۵، نکته ۷۶۶.

[۱۶۵] جمال سالکین، ص ۱۸۱.

[۱۶۶] صحیفه الرضا، ص ۸۲.

[۱۶۷] صحیفه الرضا، ص ۸۳.

[۱۶۸] صحیفه الرضا، ص ۸۶.

[۱۶۹] صحیفه الرضا، ص ۹۲.

[۱۷۰] صحیفه الرضا، ص ۹۴.

[۱۷۱] صحیفه الرضا، ص ۹۶.

[۱۷۲] صحیفه الرضا، ص ۱۰۲.

[۱۷۳] صحیفه الرضا، ص ۱۰۲.

[۱۷۴] شفا بخش و مشکل گشا، ص ۱۴.

[۱۷۵] صحیفه الرضا، ص ۱۱۶.

[۱۷۶] صحیفه الرضا، ص ۱۲۲.

[۱۷۷] صحیفه الرضا، ص ۱۲۶.

[۱۷۸] صحیفه الرضا، ص ۱۲۶.

[۱۷۹] صحیفه الرضا، ص ۱۳۰.

[۱۸۰] صحیفه الرضا، ص ۱۳۱.

[۱۸۱] صحیفه الرضا، ص ۱۳۲.

[۱۸۲] صحیفه الرضا، ص ۱۳۴.

[۱۸۳] صحیفه الرضا، ص ۱۶۴.

[۱۸۴] صحیفه الرضا، ص ۱۷۰.

- [۱۸۵] صحیفه الرضا، ص ۱۷۰.
- [۱۸۶] صحیفه الرضا، ص ۱۷۲.
- [۱۸۷] صحیفه الرضا، ص ۱۷۲.
- [۱۸۸] صحیفه الرضا، ص ۱۷۴.
- [۱۸۹] صحیفه الرضا، ص ۱۸۶.
- [۱۹۰] صحیفه الرضا، ص ۱۸۸.
- [۱۹۱] صحیفه الرضا، ص ۱۹۲.
- [۱۹۲] صحیفه الرضا، ص ۱۹۵.
- [۱۹۳] صحیفه الرضا، ص ۱۹۵.
- [۱۹۴] صحیفه الرضا ۱۹۶.
- [۱۹۵] صحیفه الرضا، ص ۲۰۴.
- [۱۹۶] صحیفه الرضا، ص ۲۰۴.
- [۱۹۷] صحیفه الرضا، ص ۲۰۸.
- [۱۹۸] صحیفه الرضا، ص ۲۱۲.
- [۱۹۹] صحیفه الرضا، ص ۲۱۴.
- [۲۰۰] صحیفه الرضا، ص ۲۱۴.
- [۲۰۱] صحیفه الرضا، ص ۲۱۸.
- [۲۰۲] صحیفه الرضا، ص ۲۴۲.
- [۲۰۳] صحیفه الرضا، ص ۳۷۳.
- [۲۰۴] هزار و یک کلمه، ج ۱، ص ۳۴۲ و ۳۴۳.
- [۲۰۵] مجالس الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۴۵.
- [۲۰۶] کرامات رضویه، ج ۱، ص ۳۱۰ و ۳۰۹.
- [۲۰۷] شفا یافتگان، ص ۲۰۹.
- [۲۰۸] مجالس الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۴۳.
- [۲۰۹] هزار و یک نکته، ج ۳، ص ۳۲؛ و نیز بنگرید به در آسمان معرفت، ص ۳۵۹.
- [۲۱۰] هزار و یک کلمه، ج ۲، ص ۳۵۶.
- [۲۱۱] زندگانی علی بن موسی الرضا، ص ۱۵۰.
- [۲۱۲] کرامات رضویه، ج ۲، ص ۷۵.
- [۲۱۳] شفا یافتگان، ص ۹۰.
- [۲۱۴] بحار، ج ۱۰۲، ص ۳۶.
- [۲۱۵] بحار، ج ۴۹، ص ۱۴۰.
- [۲۱۶] شهادت حضرت رضا، ص ۶۵.
- [۲۱۷] بحار، ج ۴۹، ص ۵۳.

[۲۱۸] زندگانی علی بن موسی الرضا، ص ۱۳۱.

[۲۱۹] کرامات رضویه، ج ۱، ص ۲۷۸.

[۲۲۰] شفا یافتگان، ص ۲۰۲.

[۲۲۱] زندگانی امام هشتم به نقل از دار السلام نوری، ج ۲، ص ۱۰۶.

[۲۲۲] چهل داستان از کرامات امام رضا (ع)، ص ۹۵.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزیق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲-۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را ببدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

